

טיוטת מתווה חקיקה להערות ציבור

סגל רשות ניירות ערך מזמין את ציבור המשתמשים בדוחות ליתן את
התייחסותו לטיוטת מתווה חקיקה זה

הערות ותגובות תתקבלנה עד יום 7 באפריל 2011.

אנשי קשר להערות:

עו"ד שריה אורגד, עו"ד ליאור צוברי

טל': 02-6556444 פקס: 02-6513160

טיוטת מתווה חקיקה בעניין

דוח ממשל תאגידי

(במסגרת פרויקט שיפור הדוחות)

פברואר 2011

טיוטת מתווה חקיקה זה הנו חלק מפרויקט שיפור דוחות, במסגרתו בוחן סגל הרשות היבטים שונים הקשורים בדיווח על עסקי התאגיד בתשקיף ובדוחות התקופתיים והרבעוניים, ואופן יישומו של מודל הדיווח על ידי התאגידים המדווחים.

היבטים אלה כוללים את הצורך בהתאמת מבנה הדוחות (כגון על דרך של התאמת הוראות הגילוי בדוח הדירקטוריון), ביטול כפילויות בדרישות הגילוי (בכלל זה, אל מול הגילוי הניתן במסגרת הדוחות הכספיים), קביעת הוראות גילוי לפי תחומי פעילות, העברת הוראות גילוי בעלות תכלית דומה לפרקים ייעודיים (כגון פרק מימון ונזילות ופרק גורמי סיכון) והיבטים נוספים. כל זאת, מתוך מטרה לצמצם את היקף הגילוי לגבי עסקי התאגיד ולשפר את הרלוונטיות שלו.

3	א.תמצית מנהלים
7	ב. תרשים
8	ג. שאלון ממשל תאגידי
8	דוח גושן
9	הצעת חוק החברות (תיקון מס' 12) (ייעול הממשל התאגידי), התשי"ע-2010
10	הצעת חוק החברות (תיקון 13)(ממשל תאגידי לחברת אגרות חוב), התשי"ע - 2010
11	סקירת דרישות הגילוי הקיימות הנוגעות להיבטי ממשל תאגידי בתקנות ניירות ערך
25	ד. שאלון ממשל תאגידי – נוסח מוצע
25	עצמאות הדירקטוריון
26	כשירות וכישורי הדירקטורים
27	ישיבות הדירקטוריון
28	הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון
29	עצמאות ועדת הביקורת
30	תפקידי ועדת המאזן בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים
30	ישיבות ועדת הביקורת וסוגיות נלוות
31	מיומנות והכשרת חברי ועדת הביקורת וועדת המאזן
31	קשרי גומלין של ועדת הביקורת וועדת המאזן עם הדירקטוריון בנוגע לעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים
31	אישור עסקאות עם בעלי שליטה
32	מבקר פנימי
33	רואה חשבון מבקר
34	ה. ביטול דרישות גילוי ויישומן במסגרת שאלון ממשל תאגידי
36	ו. דוח שוטף – דרישות גילוי שייכללו בדוח התקופתי על דרך של הפנייה לדוחות המידיים
36	ז. דרישות גילוי נוספות
39	ח. טבלת סיכום לשינויים המוצעים בדרישות הגילוי הקיימות

במסגרת פרויקט "שיפור הדוחות" בחנה הרשות את הצורך בביצוע שינויים והתאמות בדרישות הגילוי הקיימות לגבי הדוחות התקופתיים והרבעוניים (למעט הדוח הכספי), **מתוך מטרה לפשט את הגילוי הנוכחי ולשפר את הרלוונטיות שלו לציבור המשקיעים.**

נייר זה עוסק בהוראות הגילוי המתייחסות להיבטי ממשל תאגידי.

על רקע הניסיון המצטבר של הרשות והערות ותובנות שהתקבלו מגורמים שונים בשוק ההון, נראה כי עיקר הליקויים הקשורים בהוראות הגילוי העוסקות בהיבטי ממשל תאגידי הינו שאופן יישום דרישות הגילוי על ידי התאגידים איננו אפקטיבי. זאת, מכיוון שהתאגידים מתמודדים עם דרישות הגילוי באמצעות גילוי סטנדרטי, אשר לא תורם בהכרח מידע מהותי למשקיע, מקשה על תמחור אפקטיבי והשוואתי של איכות הממשל התאגידי, ובכך גם מסכל את תכליתן של דרישות הגילוי.

על רקע האמור, סבורה הרשות כי קיים צורך ביצירת דוח ממשל תאגידי ייעודי, תמציתי ואחיד המתבסס, בין היתר, על הוראות הדין ודרישות הגילוי הקיימות תוך ביצוע התאמות לאור המלצות קוד הממשל התאגידי המצויות בדו"ח ועדת גושן (ועדה לבחינת קוד Corporate Governance בישראל) (להלן - **דוח גושן**) וההצעות לתיקון חוק החברות, התשנ"ט – 1999 (להלן - **חוק החברות**), וכפי שיפורט להלן.

דוח ממשל תאגידי נפרד, המשלב ומרכז בתוכו הוראות גילוי וכללים ייעודיים, יהווה פלטפורמה נוחה למשתמשי הדוחות לכמת במסגרת מחיר נייר הערך את איכות הממשל התאגידי בתאגיד, ובעקיפין יתמרץ את התאגיד לשפר את איכות הממשל התאגידי.

דרישות הגילוי אשר מוצע כי ייכללו במסגרת דוח ממשל תאגידי, כחלק בלתי נפרד מן **הדוח התקופתי** כאמור בתקנה 8(ב) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל – 1970 (להלן - **תקנות הדוחות**), הינן כמפורט להלן.

1. שאלון ממשל תאגידי

- 1.1. עקרונות הממשל התאגידי המפורטים בהמלצות דוח גושן נועדו לקבוע רף ראוי ליישום על ידי חברות ציבוריות. דרישות הגילוי מתמקדות בהטלת זרקור על דרכי ההתנהלות שחברות נוקטות בהן, מתוך ציפייה ששוק ההון יעבד מידע זה וישתמש בו במסגרת תהליך קבלת החלטות ההשקעה בחברות השונות ותמחור ניירות הערך שלהן.
- 1.2. מטרתו של דו"ח גושן הייתה לתמרץ את איכות הממשל התאגידי באופן עקיף, כלומר באמצעות תמחור נייר הערך של התאגיד, וזאת במובחן מדרך של קביעת הוראות הממשל התאגידי כחובה החלה על תאגידים מדווחים.
- 1.3. **עם זאת, דוח גושן המליץ שלא לחייב חברות במתן הסבר, מדוע חברה בחרה שלא לאמץ עקרון או כלל מסוים ("אמץ או הסבר") אלא בדרך של "אמץ או גלה". המלצה זו התבססה על הגישה כי מטבעם של דברים ולאור ניסיוןן של מדינות אחרות, הסברים אלה, במיוחד היכן שהם מחויבים בדין, אינם תורמים מידע מהותי למשקיע.**
- 1.4. בפועל, מספר המלצות מדוח גושן יושמו בדרך של תיקון דרישות הגילוי הקבועות בתקנות הדוחות על דרך של מתן הסברים ובדרך של תיקון חוק החברות ותקנותיו, והיבטים אחרים שלו מצויים על סדר היום במסגרת הצעת חוק החברות (תיקון מספר 12) (ייעול הממשל התאגידי), התש"ע-2010.

1.5. בהתאם, מוצע שיישום ההוראות הרלוונטיות מחוק החברות, המלצות דוח גושן וההצעות לתיקון חוק החברות, ייערך בדרך של **שאלון מובנה**, ובו קובץ שאלות לפי הנושאים הבאים:

1.5.1. דירקטוריון - עצמאות הדירקטוריון, כשירות וכישורי הדירקטורים, ישיבות

הדירקטוריון והפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון;

1.5.2. ועדת הביקורת - עצמאות ועדת הביקורת, תפקידי ועדת המאזן בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים, ישיבות ועדת הביקורת וסוגיות נלוות, מיומנות והכשרת חברי ועדת הביקורת וקשרי גומלין של ועדת הביקורת או ועדת המאזן עם הדירקטוריון בנוגע לעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים;

1.5.3. אישור עסקאות עם בעלי שליטה;

1.5.4. מבקר פנימי;

1.5.5. רואה חשבון מבקר.

1.6. יובהר כי השאלון מבוסס על ההנחה שתיקון 12 לחוק החברות (כפי נוסחו האחרון המצוי בידי סגל הרשות) ייכנס לתוקפו עובר לכניסתו לתוקף של תיקון החקיקה נשוא טיוטה זו. אם במסגרת הדיונים בכנסת יחולו שינויים בנוסח התיקון באופן המשפיע על הסוגיות הנדונות במסגרת השאלון, יתוקן השאלון בהתאם.

1.7. מוצע כי בשלב זה לא ייכללו במסגרת השאלון שאלות בנוגע להליך אישור תגמולים לנושאי משרה ועסקאות עמם, מן הטעם שנושא זה נבחן בנפרד ועם גיבוש המלצות בקשר עם תגמול נושאי משרה, יבחן אופן החלת השאלון בנושא זה.

1.8. **השאלון ייערך באופן בו תשובה "כן" לגבי כל אחת מן השאלות תהווה אינדיקציה חיובית לקיומו של ממשל תאגידי תקין, ולהיפך.**

1.9. עם זאת, יצוין כי לגבי מספר עניינים מצומצם, יתבקש התאגיד לענות בקצרה, במסגרת תשובה ממוקדת לצורך הרחבת הנושא הרלוונטי (לדוגמה - מספר ושיעור הדירקטורים הבלתי תלויים המכהנים בתאגיד, שמות הדירקטורים שלא השתתפו בישיבות הדירקטוריון הרלבנטיות ועוד).

1.10. מוצע כי על השאלון יחתמו יו"ר הדירקטוריון ויו"ר ועדת הביקורת וזאת לאור תפקידם ביישום ואכיפת עיקר היבטי הממשל התאגידי.

1.11. לעמדת הרשות, יצירת שאלון סטנדרטי בנוגע להיבטי ממשל תאגידי, המחייב גילוי בדרך האמורה, יהווה פלטפורמה יעילה, ממוקדת ותמציתית, המקנה למשקיע אמצעי עצמאי והשוואתי כאחד, לבחינת איכות הממשל התאגידי בתאגיד ותמחור נייר הערך.

1.12. ניתן יהא אף לעשות שימוש בשאלון האמור לשם מתן ציון יחסי לאיכות הממשל התאגידי. ואולם, איננו מציעים לנקוב ב"ערך המספרי" של כל שאלה, או לדרוש גילוי לגבי הציון שקיבל התאגיד המדווח. השאלון נועד לאפשר למשקיעים לקבוע את הציון היחסי האמור על דרך של מתן גילוי להתמודדות התאגיד עם היבטי ממשל תאגידי שונים. לפיכך, כולל השאלון שאלות המעידות על איכות ממשל תאגידי במשרעת רחבה, הנעה מעמידה בהוראות הדין הקיים, גילוי לגבי קיומם של כללי ממשל תאגידי ונהלים פנימיים וירידה לפרטי התנהלות התאגיד בהיבטים השונים של יישום הוראות הדין, כללי הממשל התאגידי והנהלים.

1.13. לגבי חברה פרטית שהתאגדה על פי חוק החברות ואשר הציעה תעודות התחייבות לציבור ("חברת אג"ח"), יצוין כי כללי הממשל התאגידי והגילוי לפי חוק החברות ולפי חוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 (להלן - **החוק או חוק ניירות ערך**) ותקנותיו, החלים על חברות אג"ח, הנם מצומצמים, כך לפחות עד לכניסתו לתוקף של תיקון 13 לחוק

החברות (כהגדרתו להלן). בהתאם, ובשל העובדה שתיקון זה משנה באופן מהותי את כללי הממשל התאגידי הנוהגים, מוצע כי בשלב זה השאלון לא יחול לגבי חברות אג"ח. 1.14. לגבי תאגידי זרים, סעיף 39א לחוק ניירות ערך והתוספת הרביעית לו, קובעים רשימת הוראות מחוק החברות שיחולו על חברה שהתאגדה מחוץ לישראל שמניותיה (לרבות ניירות ערך המירים למניות שלה) מוצעות לציבור בישראל (להלן – **תאגיד זר**), ובכלל זה לגבי יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל, ועדת ביקורת, מבקר פנימי, דח"צים, עסקאות בעלי שליטה ועוד. תחולת ההוראות האמורות מחוק החברות על תאגידי זרים כפופה למספר חריגים הקבועים בסעיף 39א לחוק. בהתאם, מוצע להחיל את השאלון לגבי תאגיד זר שמציע מניות לציבור בישראל, בשים לב להיקף תחולת הוראות חוק החברות לגביו, ובשינויים המחויבים.

1.15. לגבי שותפויות, יצוין כי רובן ככולן של השותפויות שהינן בגדר תאגידי מדווחים הינן שותפויות לחיפוי גז ונפט. בהמשך לפרסום טיוטת הנחיה בעניין גילוי ייעודי לתחום פעילות חיפוי גז ונפט, ייבחן גם אופן החלת השאלון על שותפויות אלה, בשינויים המחויבים.

1.16. השאלון האמור יחליף חלק מדרישות הגילוי הקיימות כיום בתקנות ניירות ערך והנוגעות להיבטי ממשל תאגידי, כמפורט להלן:
1.16.1. הוראה בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים;
1.16.2. פרטים בדבר המבקר הפנימי של התאגיד (למעט עניינים שיצוינו להלן);
1.16.3. גילוי בדבר המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית;
1.16.4. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים.

2. דוח שוטף

2.1. חלק מדרישות הגילוי הניתנות כיום במסגרת הדוח התקופתי הנוגעות להיבטי ממשל תאגידי, מהוות למעשה חזרה על מידע אשר במהותו ניתן במסגרת הדיווח המיידית. היתרון העיקרי במתן הדיווח במסגרת הדוח התקופתי הינו הבטחת שלמות הגילוי (כלומר שהדוח התקופתי כולל את כל המידע המהותי למשקיע סביר) ואיכות הבקרה הנעשית בפועל על הגילוי. לפיכך, מוצע ליתן גילויים אלה במסגרת דוח מיידית, המתעדכן מעת לעת, כאשר לצורך הבטחת שלמות הגילוי והבקרה, **ייכלל הגילוי האמור בדוח התקופתי על דרך של הפניה לדיווח המיידית**.

2.2. דרישות אלה כוללות את פריטי הגילוי הבאים:

2.2.1. גילוי אודות הדירקטורים ונושאי המשרה הבכירה בתאגיד - תינתן הפניה לדוח המיידית האחרון שהתאגיד דיווח בעניין זה ובו מידע עדכני בהתאם לתקנה 26 ו-26א. לתקנות הדוחות. כמו כן, מוצע לתקן את הגילוי הניתן במסגרת הדוח המיידית כך שינתנו מספר פרטים נוספים אודות מבקר הפנים בתאגיד (כגון זהות הממונה הארגוני), וזאת על מנת להשלים את המידע הניתן לגבי מבקר הפנים במסגרת השאלון;

2.2.2. מורשי החתימה של התאגיד;

2.2.3. גילוי לגבי זהות בעלי העניין בתאגיד - תינתן הפניה לדוח המיידית האחרון שהתאגיד דיווח בעניין זה;

2.2.4. גילוי לגבי שינוי בתזכיר או בתקנות (לפי תקנה 28 לתקנות הדוחות), המלצות והחלטות הדירקטורים (לפי תקנה 29 לתקנות הדוחות) והחלטות החברה (לפי תקנה 29א. לתקנות הדוחות).

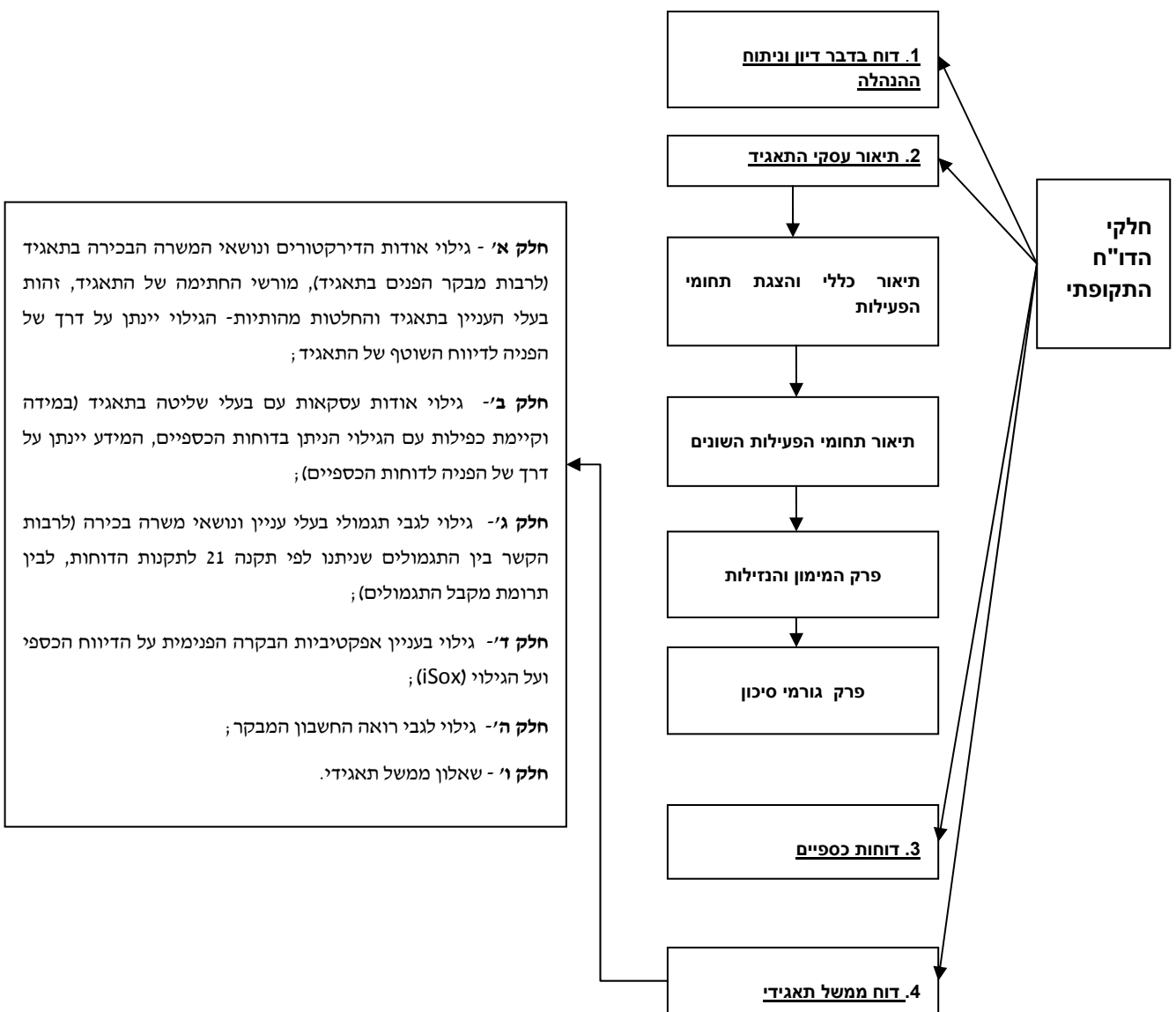
3. דרישות גילוי נוספות

- 3.1. בנוסף לאמור לעיל, דוח הממשל התאגידי יכלול גם את דרישות הגילוי העוסקות בתגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בתאגיד, עסקאות עם בעלי שליטה, הוראות בעניין אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי (iSox) ופרטים בדבר רואה החשבון המבקר של התאגיד;
- 3.2. לגבי תגמולי בעלי עניין ונושאי משרה - כאמור לעיל, הנושא נבחן בנפרד. עם גיבוש המלצות בנושא זה, ייבחן אופן החלתו בשאלון;
- 3.3. לגבי עסקאות עם בעלי שליטה - (א) לאור העובדה שהדוחות הכספיים כוללים גילויים נרחבים אודות עסקאות עם בעלי שליטה, מוצע לכלול את כלל דרישות הגילוי במסגרת הדוחות הכספיים, וזאת מקום בו קיימת כפילות בין הגילוי הניתן בדוחות הכספיים לגילוי הניתן במסגרת יישום תקנה 22 לתקנות הדוחות, ובהתאם להפנות מדוח ממשל תאגידי לדוחות הכספיים; ו-(ב) גילוי נוסף הנוגע להיבטים הקשורים להליכי אישור עסקאות עם בעלי שליטה, יינתנו במסגרת השאלון, כמפורט לעיל;
- 3.4. לגבי הוראות בעניין אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי (iSox), יצוין כי בשים לב לעובדה שדרישות אלה ייכנסו ליישום מלא רק החל מן הדוחות התקופתיים לשנת 2010, אנו סבורים כי בשלב זה אין מקום לבצע כל שינוי בדרישות הגילוי בעניין זה, או לשלב שאלות בנוגע לעניין זה במסגרת השאלון;
- 3.5. לגבי רואה החשבון המבקר - בנוסף להוראות הגילוי שבתקנה 10(ב)(12) לתקנות הדוחות והתוספת השביעית בתקנות הדוחות, מוצע בשלב זה להוסיף במסגרת השאלון, שאלות הנוגעות, בין היתר, לעבודתו של המבקר, אי תלותו ושכר טרחתו בדגש על אופן הביקורת על ידי האורגנים השונים בתאגיד.

4. דוח ממשל תאגידי – מבנה מוצע

- בהתאם לאמור לעיל, להלן המבנה המוצע לדוח ממשל תאגידי:
- חלק א'** - גילוי אודות הדירקטורים ונושאי המשרה הבכירה בתאגיד (לרבות מבקר הפנים בתאגיד), מורשי החתימה של התאגיד, זהות בעלי העניין בתאגיד והחלטות מהותיות - הגילוי יינתן על דרך של הפניה לדיווח השוטף של התאגיד;
- חלק ב'** - גילוי אודות עסקאות עם בעלי שליטה בתאגיד (במידה וקיימת כפילות עם הגילוי הניתן בדוחות הכספיים, המידע יינתן על דרך של הפניה לדוחות הכספיים);
- חלק ג'** - גילוי לגבי תגמולי בעלי עניין ונושאי משרה בכירה; בנוסף, במסגרת חלק זה, יינתנו על ידי הדירקטוריון הסברים לגבי הקשר בין התגמולים שניתנו לפי תקנה 21 לתקנות הדוחות (תגמולי בעלי עניין ונושאי משרה), לבין תרומת מקבל התגמולים לתאגיד ויצוין אם התמורה הנה הוגנת וסבירה, זאת חלף מיקומה הנוכחי של הוראת הגילוי בדוח הדירקטוריון, לפי תקנה 10(ב)(4) לתקנות הדוחות.
- חלק ד'** - גילוי בעניין אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי (iSox);
- חלק ה'** - גילוי לגבי רואה החשבון המבקר;
- חלק ו'** - שאלון ממשל תאגידי.

מבנה הדוח התקופתי המוצע

1. פתיח

- 1.1. כאמור לעיל, במסגרת פרויקט "שיפור הדוחות" בחן סגל הרשות את הצורך בביצוע שינויים והתאמות בדרישות הגילוי הקיימות לגבי הדוחות התקופתיים והרבעוניים, מתוך מטרה לפשט את הגילוי הנוכחי ולשפר את הרלוונטיות שלו לציבור המשקיעים, ובכלל זה היבטים הקשורים לממשל תאגידי.
- 1.2. בהקשר זה נראה כי עיקר הליקויים בקשר עם דרישות הגילוי לגבי היבטי ממשל תאגידי מתמקדים בעניינים הבאים:
- 1.2.1. אופן יישום דרישות הגילוי על ידי התאגידים המדווחים באמצעות גילוי סטנדרטי על דרך של תיאור ומתן הסברים, הנו גילוי אשר לא תורם בהכרח מידע מהותי למשקיע, איננו אפקטיבי ואף מקשה על היכולת לתמחר בצורה אפקטיבית את איכות הממשל התאגידי בתאגיד, וכפועל יוצא מכך מסכל את תכליתן של דרישות הגילוי. כך, לדוגמא, גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים מתמצא על פי רוב בגילוי כי הדירקטוריון הוא הגורם האחראי על בקרת העל והאורגן שדן בדוחות הכספיים ובהתאם גם יתר הגילוי הניתן בהקשר זה.
- 1.2.2. היקף הבחינה והבקרה של היבטי ממשל תאגידי על ידי המשקיעים בישראל לא הובילה ברוב המקרים להרחבה וולונטרית של הגילוי על ידי התאגידים המדווחים.
- 1.2.3. בהקשר זה יצוין כי לבחינת איכותו של הממשל התאגידי בחברות, מיוחסת בשנים האחרונות חשיבות מוגברת על ידי גופים מוסדיים זרים. כך, למשל, לצורך בחינת השקעה של גופים אלו בחברות ציבוריות בארץ, נשכרות לעתים חברות דירוג בינלאומיות אשר תפקידן לדרג את איכות הממשל התאגידי של אותן חברות. איכות הדירוג משפיעה על תמחור ניירות הערך והחלטת ההשקעה בהן. הדירוג מתבצע באופן בו התאגידים נדרשים, בין היתר, להשיב על שאלון בנושא הממשל התאגידי. התשובות שעונה התאגיד משוקללות ע"י חברת הדירוג לציון מספרי. בהתאם, נראה כי לתאגידים מדווחים המקיימים פעילות מהותית מחוץ לישראל ו/או נסחרים במקביל בבורסות מחוץ לישראל, קיימת נטייה לשיפור עצמאי של איכות הממשל התאגידי והגילוי הניתן בהתאם, לצורך חשיפה אפשרית וקיימת למשקיעים זרים (לרבות גופים מוסדיים בחו"ל).
- 1.3. על רקע האמור, סבור סגל הרשות שיש צורך ביצירת שאלון ייעודי, מובנה ואחיד, המתבסס, בין היתר, על המלצות דוח גושן, וההצעות הקיימות לתיקון חוק החברות, וכפי שיפורט להלן.

2. רקע משפטי

דוח גושן

- 2.1. ועדת גושן הוקמה מתוך מטרה לבחון את המבנה והמתכונת הראויה של קוד ממשל תאגידי בישראל, וכחלק מאסטרטגיית הרשות לחיזוק גורמי הבקרה בשוק ניירות הערך הציבורי בישראל.
- 2.2. לפי דוח הוועדה, קודי הממשל התאגידי מהווים אוסף של עקרונות וכללים המגדירים כיצד ראוי שחברות ציבוריות תתנהלנה בהיבטי בקרה ופיקוח. ממשל תאגידי הנגזר מעקרונות וכללים ראויים, צפוי להקטין את הסיכון של המשקיעים כי כספם לא יושקע כראוי, ולהוות כלי בקרה ומניעה חשוב בהתנהלותו של התאגיד ובדיווחיו על פי דין.

- 2.3. המלצות הוועדה (אשר פורסמו בדצמבר 2006) התמקדו בעיקר בשיפור עצמאות הדירקטוריון, עסקאות עם בעלי שליטה, שיפור עבודת ועדת הביקורת/המאזן בנוגע לאישור הדוחות הכספיים של החברה, שיפור איכות הדיווח והגילוי של תאגידים, וכינון בית משפט מתמחה לדיני חברות וניירות ערך.
- 2.4. עקרונות הממשל התאגידי שפורטו בהמלצות הוועדה באו לקבוע רף ראוי ליישום על ידי חברות ציבוריות. דרישות הגילוי, מתמקדות בהטלת זרקור על דרכי ההתנהלות שחברות נוקטות בהן, מתוך ציפייה ששוק ההון יעבד מידע זה וישתמש בו במסגרת תהליך קבלת החלטות ההשקעה בחברות השונות ותמחור ניירות הערך שלהן.
- 2.5. בהתאם להמלצת הוועדה, יישום העקרונות יהא באמצעות דרישות גילוי שתוטלנה על החברות הציבוריות במסגרת דיווחיהן לציבור.
- 2.6. עם זאת, הוועדה סברה כי אין מקום לחייב חברות במתן הסבר מדוע חברה בחרה שלא לאמץ עקרון או כלל מסוים. המלצה זו של הוועדה נובעת מגישה כי מטבעם של דברים ולאור ניסיון של מדינות אחרות, הסברים אלה, בייחוד היכן שהם מחויבים בדין, אינם תורמים מידע מהותי למשקיע. לעיתים, ההסברים אף עלולים לשמש כמסך עשן המסכל במידת מה את דרישת הגילוי.
- 2.7. בפועל, מספר המלצות מדוח גושן יושמו בדרך של תיקון חוק החברות ותקנותיו וכן במסגרת תיקון תקנות ניירות ערך, והיבטים אחרים שלו מצויים על סדר היום במסגרת תיקון 12 לחוק החברות (כהגדרתו להלן).

הצעת חוק החברות (תיקון מס' 12) (ייעול הממשל התאגידי), התש"ע-2010

- 2.8. במסגרת דברי ההסבר לתיקון 12 מצוין כי בשנים האחרונות נודעת חשיבות רבה בשוקי ההון בעולם, לעקרונות ממשל תאגידי (Corporate Governance), שעניינם יצירת מנגנוני בקרה ופיקוח על אופן ניהולן של חברות. גם חוק החברות כולל בנוסחו הנוכחי, הוראות רבות הנוגעות לממשל תאגידי.
- 2.9. בשנת 1999 פרסם הארגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי (ה-OECD), עקרונות לממשל תאגידי ראוי. מדינות רבות בעולם אימצו עקרונות אלו, אם בקודים לממשל תאגידי (למשל, The Combined Code on Corporate Governance (June 2010) (הקוד האנגלי), ASX Corporate Governance Council (June 2010) (הקוד האוסטרלי), ואם בדרך של חקיקה (ארצות הברית).
- 2.10. במהלך השנים מאז חקיקת חוק החברות, נבחן יישומם של עקרונות הממשל התאגידי בישראל, והצורך בעדכוןם נוכח ההתפתחויות בארץ והעולם. עניינים אלו נבחנו בין היתר, בידי ועדת גושן.
- 2.11. הצעת החוק האמורה, כוללת שורה של תיקונים לנוכח בחינה זו, ונועדה לשפר את הממשל התאגידי של החברות בישראל ולהתאימו למציאות הישראלית ולעקרונות הנהוגים בתחום זה בעולם.
- 2.12. כמו כן, במסגרת תיקון מספר 3 לחוק החברות, תוקן סעיף 171(ה) ולפיו ההוראה הקבועה בסעיף הרחיבה למעשה את הסמכויות המוקנות לשר, באופן בו החוק מקנה לשר סמכויות לקבוע הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים. בהתאם, נוספו תקנות החברות (הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים), התשי"ע-2010 (להלן – **תקנות ועדת מאזן**). תיקון 12 מציע בעניין זה להרחיב את סמכויות השר להחלת ההוראות גם לגבי חברה פרטית שהינה בגדר תאגיד מדווח.
- 2.13. תקנה 2 לתקנות ועדת מאזן קובעת, בין היתר, תנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים של החברה ובכלל זה קובעת כי דוחות כספיים של חברה יובאו לדיון ואישור הדירקטוריון לאחר שהוועדה לבחינת הדוחות הכספיים דנה בישיבותיה וגיבשה המלצה לדירקטוריון לגבי ההערכות והאומדנים שנעשו בקשר עם הדוחות הכספיים, הבקורות הפנימיות הקשורות בדיווח הכספי, שלמות ונאותות הגילוי בדוחות הכספיים, המדיניות החשבונאית שאומצה והטיפול החשבונאי שיושם בעניינים המהותיים של התאגיד, והערכות שווי לרבות ההנחות והאומדנים שבבסיסן, שעליהן נסמכים נתונים בדוחות הכספיים.

2.14. בנוסף, כוללות התקנות הוראות בעניין הרכב ועדת המאזן והחובה להעביר לדירקטוריון את המלצותיה לעניין אישור הדוחות הכספיים, זמן סביר לפני הדיון בדירקטוריון.

הצעת חוק החברות (תיקון מס' 13)(ממשל תאגידי לחברת אגרות חוב), התש"ע - 2010

2.15. במסגרת דברי ההסבר לתיקון 13, מצוין כי חוק החברות קובע הסדרים שנועדו להתמודד עם בעיית הנציג (Agency Problem) בחברות פרטיות וציבוריות כאחד. כיוון שבעיית הנציג קיימת ביתר שאת בחברות ציבוריות, נקבעו בחוק החברות הסדרים מיוחדים ביחס לחברות ציבוריות. הסדרים אלו נועדו להתמודד עם בעיית הנציג בין בעלי מניות מיעוט לבין בעל השליטה, בין היתר, באמצעות צמצום כוחו של בעל השליטה לשלוט בחברה באופן בלתי מבוקר, וריסון כוחו להפיק לעצמו טובות הנאה על חשבון שאר בעלי המניות. הסדרים אחרים נועדו לבסס ממשל תאגידי תקין בחברות ציבוריות, אגב הבטחת קיומם של מנגנוני בקרה פנימיים על הדוחות הכספיים ועל ניהולה התקין של החברה. חוק החברות אינו קובע הסדרים מיוחדים לגבי חברות שהנפיקו אך ורק אגרות חוב לציבור. לכן ההסדר החל עליהן הוא ההסדר החל על חברות פרטיות. בהתאם, כללי הממשל התאגידי הקבועים בדינים השונים ביחס לחברות אג"ח, הם מצומצמים, ובמתכונתם הנוכחית אינם מקנים הגנה מספקת לציבור מחזיקי אגרות חוב.

2.16. על מנת להתמודד עם חוסר זה, מוצע במסגרת התיקון, כי חברות אג"ח יהיו כפופות לכללי ממשל תאגידי דומים לאלה החלים על חברות שגייסו כספים מהציבור בדרך של הנפקת מניות, בשינויים המחויבים. החלת כללי ממשל תאגידי על חברות אג"ח תבטיח כי לאחר ההנפקה, יתנהל התאגידי על פי עקרונות שיעלו את רמת הכשירות, המקצועיות ועצמאות חברי הדירקטוריון, יחזקו את הליכי הבקרה על העריכה של הדוחות הכספיים ואישורם, יצמצמו את פוטנציאל הפגיעה בחברה בשל עסקאות עם בעלי עניין ויגבירו את אמון הציבור בשוק ההון.

2.17. במסגרת ההצעה לתיקון, מוצע לכלול, בין היתר, את העניינים הבאים (ככל שנוגעים להיבטי ממשל תאגידי):

2.17.1. קולותיהם של מחזיקים באגרות חוב מן הציבור, שהינם בעלי שליטה בחברה, בן משפחתו, ותאגידיים בשליטת מי מהם, לא יובאו במניין הקולות באסיפת מחזיקים.

2.17.2. הטלת חובה על דירקטוריון של חברת אגרות חוב לקבוע את המספר המזערי של דירקטורים שעליהם להיות בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.

2.17.3. חובת התכנסות הדירקטוריון לפחות אחת לשלושה חודשים.

2.17.4. חובת מינוי יושב ראש דירקטוריון, מנהל כללי, והפרדה בין התפקידים, גם בחברות אג"ח (כפל הכהונה יאושר על ידי ועדת הביקורת).

2.17.5. חובת מינוי ועדת ביקורת.

2.17.6. חובת מינוי מבקר פנים.

2.17.7. אישור עסקאות חריגות על ידי ועדת הביקורת, הדירקטוריון והאסיפה הכללית.

2.17.8. חובת מינוי שני דירקטורים חיצוניים ודירקטורים בלתי תלויים (מינוי על ידי האסיפה הכללית ולאחר שועדת הביקורת אישרה את המינוי).

2.17.9. חובת מינוי דירקטור בעל כישורים ויכולת להקדיש זמן (לרבות הצהרת המועמד).

- 2.18. שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים - תקנות 10(ב)(9א) ו- 48(ג)(9א) לתקנות הדוחות קובעות כי יובאו פרטים ביחס לדירקטורים בלתי תלויים ובין היתר, האם תקנון חברה ציבורית כלל הוראה בדבר דירקטורים בלתי תלויים ושיעורם.
- 2.19. פרטים על המבקר הפנימי של התאגיד - תקנה 10(ב)(11) לתקנות הדוחות והתוספת הרביעית לתקנות קובעות כי יובאו פרטים בדבר המבקר הפנימי של התאגיד, ובכלל זה, גילוי אודות פרטי המבקר הפנימי, דרך מינויו, זהות הממונה על המבקר הפנימי, תכנית העבודה, ביקורת בחו"ל של תאגידים מוחזקים, היקף העסקה, דין וחשבון המבקר הפנימי, הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי ותגמול מבקר הפנים.
- 2.20. פרטים בדבר רואה חשבון המבקר של התאגיד - תקנה 10(ב)(12) לתקנות הדוחות והתוספת השביעית לתקנות קובעות כי יובאו פרטים בדבר פירוט השכר ושעות העבודה, שינויים בשכר הטרחה ובשעות העבודה והחלפת מבקר.
- 2.21. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים - תקנה 10(ב)15 לתקנות הדוחות קובעת כי יובאו פרטים בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים של התאגיד, ובכלל זה, זהות האורגנים בתאגיד המופקדים על בקרת העל¹, פירוט התהליכים שנקטו וכן שמותיהם ותפקידיהם של נושאי המשרה אשר דנו בדוחות. יצוין, כי ביום 29 בנובמבר 2010 פרסמה הרשות טיוטת הנחיה בנוגע להליך אישור הדוחות הכספיים, על רקע אימוץ תקנות החברות (הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים), התשי"ע – 2010.
- 2.22. גילוי בדבר המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית - תקנה 10(ב)(9א) לתקנות הדוחות קובעת כי יובאו פרטים בדבר המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית.
- 2.23. גילוי אודות הדירקטורים ונושאי המשרה הבכירה בתאגיד - תקנות 26 ו- 26א לתקנות הדוחות קובעות כי יובאו פרטים אודות הדירקטורים ונושאי המשרה הבכירה בתאגיד.
- 2.24. מורשי החתימה של התאגיד - תקנה 26 לתקנות הדוחות קובעת כי יינתן גילוי בדבר מספר מורשי החתימה העצמאיים כפי שנקבעו בידי התאגיד.
- 2.25. אישור עסקאות זניחות עם בעלי עניין - תקנה 41(א)(6) לתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים) התשי"ע-2010, קובעת כי תאגיד רשאי שלא לתת פרטים לגבי תגמול והטבות לבעלי עניין ועסקאות איתו, אם העסקה הינה זניחה, תוך ציון הסוגים והמאפיינים של העסקאות אותן רואה התאגיד כזניחות ופירוט העובדות, הנימוקים וההסברים לכך.
- 2.26. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בתאגיד - תקנות 10(ב)(4), 21, 37א ו- 48(ג)(4) לתקנות הדוחות והתוספת שישית קובעות, בין היתר, כי יינתן גילוי אודות חמשת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בתאגיד או בתאגיד שבשליטתו, וכן התייחסות הדירקטוריון ושיקוליו בקביעת התגמולים. פירוט התגמולים יינתן בין היתר, במסגרת טבלה בתוספת הסברים מילוליים, ככל שהדבר נחוץ לצורך הבנת מהות התגמול, תנאיו ודרך חישובו.
- 2.27. עסקאות עם בעלי שליטה - תקנה 22 לתקנות הדוחות קובעת כי יינתן גילוי בדבר כל עסקה עם בעל השליטה או שלבעל השליטה יש עניין אישי באישורה, אשר התאגיד התקשר בה בשנת הדיווח או במועד מאוחר לסוף שנת הדיווח ועד למועד הגשת הדוח או שהיא עדיין בתוקף במועד הדוח, לרבות פירוט ביחס לזהות צדדי העסקה, תוכנה ומאפייניה האיכותיים והכמותיים, העניין האישי של בעל השליטה בה, מועד אישורה ופרטי האורגן שאישר את העסקה.
- 2.28. מדיניות התאגיד במתן תרומות - תקנה 10(ב)(6) ותקנה 48(ג)(6) לתקנות הדוחות קובעות כי יובאו פרטים בדבר מדיניות התאגיד למתן תרומות והיקפי התרומות שניתנו בשנת הדיווח, בציון התחייבויות מהותיות למתן תרומות לתקופות עתידיות.

¹ כמשמעותה בתקנה הנ"ל.

3. השאלון – מבנה ושאלות מוצעות²

- 3.1. המלצות דוח גושן התייחסו לשלושה רכיבים עיקריים בהיבטי ממשל תאגידי: הרכב ועבודת הדירקטוריון; הרכב ועבודת ועדת הביקורת ואישור עסקאות עם בעלי שליטה.
- 3.2. רכיב הרכב ועבודת הדירקטוריון כלל מספר רכיבי משנה כמפורט להלן: עצמאות הדירקטוריון; הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון; כשירות וכישורי הדירקטורים; ישיבות הדירקטוריון; תגמול הדירקטורים ונושאי המשרה.
- 3.3. רכיב הרכב ועבודת ועדת הביקורת כלל את רכיבי המשנה המפורטים להלן: עצמאות ועדת הביקורת, תפקידי ועדת הביקורת בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים, ישיבות ועדת הביקורת, מיומנות והכשרת חברי ועדת הביקורת וקשרי גומלין של ועדת הביקורת עם הדירקטוריון.
- 3.4. רכיב אישור עסקאות עם בעלי שליטה כלל את ההמלצה בעניין העלאת הרוב הנדרש מכלל בעלי המניות שאין להן עניין אישי לשם אישור עסקאות עם בעלי שליטה.
- 3.5. ברמת מבנה השאלון, מוצע להפריד בין רכיבי המשנה השונים, וזאת על מנת למקד את תשומת לב המשקיעים ומתווכי המידע לתכלית השאלות.
- 3.6. להלן יובאו השאלות הפרטניות הכלולות בשאלון לפי רכיבי המשנה השונים:

3.7. עצמאות הדירקטוריון

- 3.7.1. סעיף 219 לחוק החברות קובע את החובה של חברה ציבורית למנות לפחות שני דירקטורים חיצוניים ומאפשר לחברה ציבורית לקבוע בתקנונה חובת מינוי דירקטורים בלתי תלויים במספר שתקבע, והיא רשאית לקבוע כי תחול עליה ההוראה בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים באופן בו בחברה שאין בה בעל שליטה או דבוקת שליטה רוב חברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים בלתי תלויים, ואילו בחברה שיש בה בעל שליטה או דבוקת שליטה - לפחות שליש מסך כל הדירקטורים המכהנים יהיו דירקטורים בלתי תלויים.
- 3.7.2. כמו כן, חוק החברות מחייב את הדירקטורים להפעיל שיקול דעת עצמאי, ולקיים את חובות הזהירות והאמונים כלפי החברה. חוק החברות מקנה לדירקטורים את הזכות לקבל ייעוץ מקצועי על חשבון החברה, בנסיבות מיוחדות, אם כיסוי ההוצאה אושר על ידי דירקטוריון החברה.
- 3.7.3. לצד האמור, צוינו בדוח גושן נסיבות שיש בהן כדי לפגוע בעצמאות הדירקטור, ובמסגרת תיקון 12 מוצע לקבוע הוראת ממשל תאגידי מומלצת לפיה בחברה ציבורית, הכפופים למנהל הכללי לא יכהנו כדירקטורים.
- 3.7.4. כמו כן, במסגרת תיקון 12 הובהר כי דירקטור, בכשירותו ככזה, חייב להפעיל שיקול דעת עצמאי בעת ההצבעה בדירקטוריון ובוועדותיו.
- 3.7.5. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין עצמאות הדירקטוריון את השאלות המפורטות להלן:

- (1) האם בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר? אם תשובת התאגיד שלילית – יש לציין את תקופת הזמן בה לא כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר (ובכלל זה גם תקופה שאושרה בדיעבד) בשנת הדיווח. לצד השאלה האמורה, יידרש התאגיד לציין את מספר הדירקטורים החיצוניים נכון למועד פרסום הדוח. תכלית שאלה זו - לבחון את עמידת התאגיד בהוראות הדין בעניין מינוי דירקטורים חיצוניים;
- (2) האם התאגיד קבע בתקנונו הוראה בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים בהתאם לסעיף 219(ה) לחוק החברות³? אם כן – יצוין השיעור והמספר שנקבע

² בשאלון זה – הגדרת "תאגיד" מתייחסת, כל עוד לא נאמר במפורש אחרת, "לחברה ציבורית" כמשמעות המונח בחוק החברות, לרבות תאגיד זר, בשינויים המחויבים (לתאגיד הזר תינתן אפשרות לענות גם "לא רלוונטי", בשים לב להוראות מתוך חוק החברות החלות עליו).

- בתקנון וכן האם עמד התאגיד בהוראת התקנון בפועל בשנת הדיווח. אם לאו – יצוין המספר והשיעור של הדירקטורים הבלתי תלויים המכהנים בפועל בתאגיד (למעט דירקטורים חיצוניים). תכלית הוראה זו - לבחון האם יישם התאגיד את השיעור הדיספוזיטיבי הקבוע בחוק החברות, ומה מספרם של הדירקטורים הבלתי תלויים בתאגיד ;
- (3) האם קיים בתאגיד נוהל פנימי שנועד להבטיח קיום הוראת סעיף 240(ב) לחוק החברות בעניין היעדר זיקה של הדירקטורים החיצוניים המכהנים? אם כן- יצוין האורגן שאישר את הנוהל.
- (4) האם בין בעל השליטה לבין הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד אין קשרים מהותיים שאינם עולים לכדי זיקה (כהגדרתה בסעיף 240(ב) לחוק החברות)? אם לאו - יש לפרט את מהות הקשרים. תכלית שאלה זו נועדה לבחון את טיב הקשרים בין בעל השליטה לדירקטורים החיצוניים המכהנים. הגם שקשרים אלה לא עולים לכדי זיקה, עשויים הם להשפיע על שיקול דעת הדירקטורים החיצוניים.
- (5) האם לכל הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד קיימים הידע והכישורים הנדרשים לצורך מילוי תפקידם, בשים לב לתחומי פעילותו של התאגיד, ובכלל זה כשירות מקצועית או מומחיות חשבונאית ופיננסית, כמשמעותם בסעיף 240(א1)(2) לחוק החברות?
- (6) האם כל הדירקטורים אשר כיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, אינם מועסקים על ידי התאגיד או תאגידים בשליטתו או נותנים שירותים דרך קבע לתאגיד או לתאגידים בשליטתו (לעניין זה – כהונה כדירקטור בתאגידים בשליטת התאגיד לא תיחשב כהעסקה)? אם לאו – יצוין מספר הדירקטורים העומדים במגבלה האמורה ושיעורם מכלל הדירקטורים. תכלית של ההוראה האמורה - להעריך את אי-תלות הדירקטוריון בהנהלת התאגיד ;
- (7) האם בעל השליטה, קרוביו, תאגידים בשליטתם או מי מטעמם אינו מועסק בתאגיד או בתאגידים בשליטתו (לעניין זה – כהונה כדירקטור בתאגיד או בתאגידים בשליטת התאגיד לא תיחשב כהעסקה, למעט כהונה כיו"ר הדירקטוריון)? אם התשובה הינה שלילית (קרי – הני"ל מועסקים כאמור) – אנא הפנו לגילוי הניתן בקשר לאמור בדוח התקופתי. עמדת הרשות הינה שקיים קושי אינהרנטי לדירקטוריון לפקח על הנהלת התאגיד באופן עצמאי, אם בעל השליטה או איזה מבין הגורמים האמורים מועסק בתאגיד. שאלה זו נועדה לכוון את המשקיעים לקושי זה ;
- (8) האם קיים בתאגיד נוהל אפקטיבי לאיתור עניין אישי של דירקטורים בהחלטות שמועלות לדיון בדירקטוריון? אם כן- יצוין האורגן שאישר את הנוהל.
- (9) האם לדירקטוריון התאגיד קיים נוהל הנבחן על ידו באופן שוטף, לשם בחינת ניגודי עניינים בעת התקשרות עם יועצים מקצועיים חיצוניים לדירקטוריון או לוועדה מועדונית? נימוק – לשם מילוי תפקידו נדרש הדירקטוריון לקבלת ייעוץ מקצועי עליו הוא עשוי להסתמך. שאלה זו נועדה לאפשר הערכת נכונות הדירקטוריון לבחון את ניגודי העניינים של היועצים המקצועיים ;

³ במסגרת תיקון 12 מוצע להעביר הסעיף לתוספת הראשונה בדבר הוראות ממשל תאגידי מומלצות.

10) האם בשנת הדיווח לא סירב הדירקטוריון להעמדת שירותי ייעוץ מקצועי על חשבון התאגיד, בהתאם לבקשת דירקטור לפי סעיף 266(א) לחוק החברות? אם התאגיד סירב – על התאגיד ליתן פירוט בתחית השאלון לנימוקי הדירקטור לבקשה ולנימוקי הדירקטוריון לא-היענות לבקשה, או לחלופין להפנות לדיווח המייד בו ניתן גילוי לאמור.

3.8. כשירות וכישורי הדירקטורים

- 3.8.1. ועדת גושן סברה כי קיימת חשיבות רבה לכך שכל הדירקטורים בחברה יהיו בעלי כישורים מספקים לבצע את תפקידם. היכרותם של דירקטורים את עסקי החברה מהווה אף היא תנאי הכרחי למילוי תפקידם.
- 3.8.2. חוק החברות קובע, לאור אימוץ המלצות ועדת גושן, את החובה כי דירקטור יהיה בעל כישורים דרושים ואת היכולת להקדיש את הזמן הראוי לשם מילוי תפקידו, וכי לא תזומן אסיפה כללית שעל סדר יומה מינוי דירקטור, אלא לאחר שניתנה הצהרת הדירקטור בדבר הכישורים והיכולת האמורים.
- 3.8.3. כמו כן, קובע חוק החברות כי בחברה ציבורית יכהנו, בנוסף על הדירקטור החיצוני בעל המומחיות החשבונאית והפיננסית, דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית במספר שאותו קבע הדירקטוריון.
- 3.8.4. על פי הצעה לתיקון 12, המבוססת על דוח ועדת גושן, תיקבע כנורמה מומלצת כי החברה תדאג לתוכנית הכשרה לדירקטורים חדשים וכן לתכנית עדכון לדירקטורים מכהנים על מנת שיתעדכנו בידיעותיהם, ובכלל זה בנושאים הקשורים בממשל תאגידי. מוצע גם שיו"ר הדירקטוריון או אדם אחר שמונה על ידי הדירקטוריון, יהא אחראי ליישום נורמה זו.
- 3.8.5. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין כשירות וכישורי הדירקטוריון את השאלות המפורטות להלן:
- 1) האם כל הדירקטורים אשר מונו במהלך שנת הדיווח הצהירו, עובר למועד זימון האסיפה הכללית שעל סדר יומה מינוים, כי יש להם הכישורים הדרושים והיכולת להקדיש את הזמן הראוי לשם ביצוע תפקידם ופירוט את הכישורים כאמור? אם לאו – יש לציין את שמות הדירקטורים שלא התקיים האמור לגביהם. מטרתה של שאלה זו להעריך את עמידת החברה בהוראות חוק החברות.
 - 2) האם כל הדירקטורים המכהנים בתאגיד במועד פרסום הדוח התקופתי הצהירו, עובר למועד פרסומו, כי יש להם את הכישורים הדרושים והיכולת להקדיש את הזמן הראוי לשם ביצוע תפקידם ופירוט את הכישורים כאמור? אם לאו – יש לציין את שמות הדירקטורים שלא התקיים האמור לגביהם. לאור העובדה שלא בכל החברות ממונים הדירקטורים אחת לשנה, ומכיוון שהוראות חוק החברות קובעות כי הכישורים והיכולת נדרשים בכל מהלך תקופת הכהונה, נועדה שאלה זו לאפשר הערכת עמידת הדירקטורים בדרישות חוק החברות.
 - 3) האם התאגיד קבע בתקנונו הוראה בדבר תוכנית הכשרה לדירקטורים חדשים וכן תוכנית לעדכון הדירקטורים המכהנים;
 - 4) האם יו"ר הדירקטוריון (או מי שמונה לכך ע"י הדירקטוריון) אחראי על יישום הוראות הממשל התאגידי בתאגיד ודאג לעדכון הדירקטורים בנושאים הקשורים לממשל תאגידי במהלך שנת הדיווח?
 - 5) האם מכהנים בתאגיד, בנוסף לדירקטור החיצוני בעל המומחיות החשבונאית ופיננסית, דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית במספר שאותו קבע הדירקטוריון? כמו כן, יש לציין את המספר שקבע הדירקטוריון.

בנוסף, נא ציינו את המספר והשיעור מקרב הדירקטורים שכיחנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח אשר הינם בעלי כשירות חשבונאית ופיננסית או בעלי כשירות מקצועית, כמשמעותם בסעיף 240(א1)(2) לחוק החברות.
האם בכל שנת הדיווח הרכב הדירקטוריון כלל חברים משני המינים? (6)

3.9. ישיבות הדירקטוריון

3.9.1. בהתאם להוראות חוק החברות, על הדירקטוריון להתכנס לישיבות לפי צרכי החברה ולפחות אחת לשנה (סעיף 97 לחוק החברות), ובחברה ציבורית לפחות אחת לשלושה חודשים.

3.9.2. כמו כן, קובע סעיף 100 לחוק החברות כי הודעה על ישיבת דירקטוריון תימסר לכל חבריו זמן סביר לפני מועד הישיבה והודעה זו תכלול פירוט סביר של כל הנושאים שעל סדר היום. עם זאת, ניתן להתנות על מועד המסירה ורמת הפירוט בתקנון החברה, ובלבד שלגבי חברה ציבורית לא ניתן להתנות על רמת הפירוט.

3.9.3. לעמדת ועדת גושן, לשם ניהול ראוי של הדירקטוריון, על הדירקטוריון לקבוע מראש את מסגרת פעילותו ולהתאימה מעת לעת לפי צרכי החברה, תוך עמידה בדרישת החוק האמורה. כמו כן, מלבד התכנסות הדירקטוריון בישיבות אליהן מזומנת גם הנהלת החברה (כולה או חלקה), מוצע לקיים גם ישיבות בהן הנהלה (לרבות המנכ"ל) אינה נוכחת, וזאת על מנת לאפשר דיון פתוח וביקורתי בהרכבים שונים.

3.9.4. במסגרת תיקון 12 מוצע בהקשר זה לתקן את סעיף 100 לחוק החברות ולקבוע כי לא ניתן להתנות על ההוראה המחייבת למסור לכל חברי הדירקטוריון הודעה על קיום הישיבה זמן סביר לפני מועד הישיבה.

3.9.5. כמו כן, מוצע לקבוע כנורמה מומלצת כי הדירקטוריון יקיים, אחת לשנה לפחות, דיון לעניין ניהול עסקי התאגיד על ידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו, ללא נוכחותם, לאחר שניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם.

3.9.6. בנוסף, סעיף 92 לחוק החברות קובע את סמכויות הדירקטוריון ותפקידיו. במסגרת ועדת גושן מוצע בהקשר זה, כי במסגרת תפקידו יהיה אחראי הדירקטוריון, בין היתר על נושאים נוספים כגון בחינת הסיכונים השונים להם חשופה החברה, אישור התקציב הכולל של החברה ועוד.

3.9.7. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין ישיבות הדירקטוריון את השאלות המפורטות להלן:

(1) האם נהלים שאושרו על ידי הדירקטוריון מחייבים כינוס הדירקטוריון בתדירות העולה על אחת לשלושה חודשים לשם בחינת מצב עסקי התאגיד ותוצאות פעילותו (להלן – **נהלי כינוס הדירקטוריון**)? לצד האמור, יידרש התאגיד לציין את מספר ישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך שנת הדיווח. תכלית שאלה זו והשאלה הבאה, להעריך את אופן יישום הוראות סעיף 97 לחוק החברות והמלצות ועדת גושן בעניין התאמת ישיבות הדירקטוריון לצרכי החברה.

בנוסף, נא ציינו לצד כל אחד משמות הדירקטורים שכיחנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח את שיעור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון. ההשתתפות בישיבות הדירקטוריון הינה כלי מרכזי לקיום חובות הדירקטור כלפי החברה. שאלה זו נועדה לאפשר הערכה של האופן בו הדירקטורים עושים שימוש בכלי מרכזי זה ומתן דגש לחשיבות השתתפות הדירקטורים בישיבות.

(2) האם בחן הדירקטוריון במהלך שנת הדיווח את קיום נהלי כינוס הדירקטוריון והחליט בדבר הצורך להתאימם לפי צרכי התאגיד?

- (3) האם דירקטוריון התאגיד דן והחליט באישור תכנית העבודה השנתית ואופן המעקב אחר ביצועה? תכלית שאלה זו והשאלה הבאה, לבחון האם הדירקטוריון עושה שימוש בכלים בסיסיים, בדמות תכנית עבודה ותקציב, לשם קיום סמכויותיו ותפקידיו על פי דין.
- (4) האם הדירקטוריון דן והחליט באישור התקציב הכולל של התאגיד, ובדבר המעקב השוטף אחר הביצוע בפועל של התקציב?
- (5) האם בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון, דיון אחד לפחות לעניין ניהול עסקי התאגיד על ידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו, ללא נוכחותם, לאחר שניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם?
- (6) האם כל הדירקטורים קיבלו במהלך שנת הדיווח, זמן סביר מראש טרם אישור הדוחות או הדיון שהתקיים בעניינם, את כל המידע המהותי הנדרש להם לצורך אישור הדוחות התקופתיים או הרבעוניים? כמו כן, יצוין פרק הזמן אותו קבע הדירקטוריון כזמן סביר (במונחי ימי עסקים). תכלית שאלה זו והשאלות הבאות, לבחון ולהעריך את אפקטיביות עבודת הדירקטוריון והתנהלות התאגיד, בקשר עם הליך אישור הדוחות התקופתיים והרבעוניים.
- (7) האם קיים בתאגיד נוהל לגבי העברת מידע מהנהלת התאגיד לדירקטוריון המבטיח כי הדירקטוריון יקבל את כל המידע הדרוש לו לשם ביצוע תפקידיו, הכולל בין היתר, את סוג, אופן ומועד העברת המידע?
- (8) האם דירקטוריון התאגיד דן ואישר את עיקרי המדיניות החשבונאית של התאגיד הכלולים בדוחות?
- (9) האם דירקטוריון התאגיד דן ואישר את כל הערכות השווי המהותיות שבוצעו לצורך הדוחות הכספיים ואת התחזיות והאומדנים העיקריים העומדים בבסיס הערכות אלה?
- (10) האם דירקטוריון התאגיד דן ואישר את ההנחות והאומדנים המהותיים המהווים בסיס לקביעת סכומים בדוחות הכספיים?
- (11) האם רק חברי הדירקטוריון, נושאי משרה אחרים וגורמים רלבנטיים שהדירקטוריון אישר את השתתפותם (ובכלל זה רו"ח מבקר ומעריך שווי), נכחו בישיבות הדירקטוריון בהם נדונו ו/או אושרו הדוחות התקופתיים והרבעוניים? אם לאו- יש לציין את זהות ותפקידו של האדם הנוסף שהשתתף. שאלה זו נועדה לבחון את התנהלות ועצמאות ישיבות הדירקטוריון.

3.10. הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון

- 3.10.1. חברה ציבורית חייבת למנות יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל, אחד או יותר. בחברה פרטית ניתן למנות יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל.
- 3.10.2. סעיף 95 לחוק החברות קובע כי ככלל, בחברה ציבורית, תהא הפרדה בין יושב ראש הדירקטוריון למנהל הכללי של החברה. התכלית בבסיס הסעיף היא יצירת חיץ בין הגורם המתווה מדיניות והמפקח שהוא הדירקטוריון ושראשו יושב ראש הדירקטוריון, לבין הגורם המבצע שבראשו המנהל הכללי, וזאת על מנת שהפיקוח האמור יהא אפקטיבי.
- 3.10.3. הואיל ופיקוח אפקטיבי אינו יכול להתקיים כאשר הגוף המפקח הוא גם הגוף המפוקח, ועדת גושן סברה כי על יו"ר הדירקטוריון להימנע ממילוי תפקידים נוספים בחברה, ובפרט – תפקיד המנהל הכללי, וכן ראוי להימנע ממצב בו היו"ר והמנכ"ל הנם קרובים (כהגדרת המונח בחוק החברות).
- 3.10.4. על מנת להבטיח כי ההפרדה האמורה לא תתבטא אך ורק בתארי משרה שונים, יש להגדיר, לתעד בכתב, ולאשר בדירקטוריון את הפרדת הסמכויות

- בין המנכ"ל ליו"ר הדירקטוריון. בנוסף, ומטעמים דומים, יש לקבוע כי יו"ר הדירקטוריון לא יהא בעל תפקיד אחר בתאגיד ולא יעסוק בניהול שוטף שלו, לרבות השתתפות כחבר בישיבות ההנהלה.
- 3.10.5. במסגרת תיקון 12 מצוין כי על מנת להשיג את התכלית האמורה מוצע לתקן את סעיף 95 לחוק החברות ולקבוע כי גם מינוי של יושב ראש דירקטוריון ושל מנהל כללי שהם קרובים זה לזה בקרבת משפחה מדרגה ראשונה, יהא טעון אישור לפי סעיף 121(ג) לחוק. כמו כן, במסגרת התיקון יובהר כי עיקרון הפרדת התפקידים כולל גם איסור למנות כיושב ראש הדירקטוריון את מי שכפוף למנהל הכללי במישרין או בעקיפין.
- 3.10.6. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין הפרדה בין תפקידי המנכ"ל ויו"ר הדירקטוריון את השאלות המפורטות להלן:
- (1) האם בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד יו"ר ומנכ"ל? תכלית שאלה זו לבחון את עמידת החברה בהוראות הדין;
 - (2) האם בכל שנת הדיווח יו"ר הדירקטוריון לא כיהן כמנכ"ל ולא הוקנו לו סמכויות המנכ"ל והוא אינו כפוף למנכ"ל במישרין או בעקיפין? אם התשובה שלילית – יש להפנות לדיווח המידי בדבר האסיפה הכללית אשר אישרה את הכהונה או ההקניה האמורים. גם שאלה זו נועדה לבחון את עמידת החברה בהוראות הדין;
 - (3) האם יו"ר הדירקטוריון אינו מעורב בניהול השוטף של התאגיד, למעט התווית מדיניות ופיקוח על ביצוע תפקידי המנכ"ל ופעולותיו?
 - (4) האם קיימים בתאגיד נהלים אשר אושרו על ידי דירקטוריון התאגיד ונועדו להבטיח את קיום הפרדת הסמכויות בין יו"ר הדירקטוריון למנכ"ל?
 - (5) האם המנכ"ל אינו בגדר קרוב של יו"ר הדירקטוריון (ולחיפך)? במידה והתשובה הינה שלילית, תצוין הקרבה המשפחתית בין הצדדים.
 - (6) האם ועדת הביקורת בחנה את הגדרת הסמכויות של יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל, לרבות קבלת מידע ותיעוד נוסף שנתבקש על ידה לשם בחינת אופן ביצוע הפרדת הסמכויות בפועל, ונחה דעתה כי הוראות הדין ונהלי התאגיד בעניין זה מתקיימים? לעמדת הרשות, תנאי בלעדיו אין לקיום הוראות הדין ונהלי התאגיד, הוא קיומה של בקרה של אורגן בלתי תלוי על אופן התנהלות התאגיד.

3.11. עצמאות ועדת הביקורת

- 3.11.1. סעיף 115 לחוק החברות קובע את הרכב חברי ועדת ביקורת, ולפיה מספר חברה לא יפחת משלושה וכל הדירקטורים החיצוניים יהיו חברים בה. כמו כן, בעל השליטה או קרובו, יו"ר הדירקטוריון וכל דירקטור המועסק בחברה או נותן לה שירותים דרך קבע לא יהיו חברים בוועדת הביקורת.
- 3.11.2. כצעד משלים לחיזוק עצמאות הדירקטוריון, המליצה ועדת גושן גם על חיזוק עצמאותה של ועדת הביקורת, על דרך של קביעה כי רוב חברי ועדת הביקורת יהיו דירקטורים עצמאיים (לרבות הדירקטורים החיצוניים) וכי יושב ראש הוועדה יהיה דירקטור חיצוני.
- 3.11.3. במסגרת תיקון 12 מוצע, על מנת להבטיח את עצמאותה של ועדת הביקורת, להגדיל את משקלם היחסי של הדירקטורים שאינם תלויים בבעל השליטה, ולקבוע כי רוב חברה יהיו דירקטורים בלתי תלויים ויו"ר הוועדה יהיה דירקטור חיצוני. כמו כן, על פי תיקון 12 גם מי שמועסק על ידי בעל השליטה או על ידי תאגיד בשליטתו וכן מי שנותן להם שירותים דרך קבע, לא יהיו חברים בוועדת הביקורת. המניין החוקי לקבלת החלטות בוועדת הביקורת

- יהיה רוב חברי הוועדה, ובלבד שרוב הנוכחים הם דירקטורים בלתי תלויים, ואחד מהם לפחות דירקטור חיצוני.
- 3.11.4. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין עצמאות ועדת הביקורת את השאלות המפורטות להלן:
- (1) האם כל הדירקטורים החיצוניים כיהנו בוועדת הביקורת במהלך שנת הדיווח? תכלית שאלה זו לבחון את עמידת החברה בהוראות חוק החברות;
 - (2) האם לא מכהן בוועדת הביקורת בעל השליטה או קרובו, יו"ר הדירקטוריון או דירקטור המועסק על ידי התאגיד או על ידי בעל השליטה או תאגיד בשליטתו או דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע? תכלית שאלה זו לבחון האם מתקיימים נהלים לעמידת התאגיד בהוראות חוק החברות העוסקות במגבלות על כהונה בוועדת הביקורת של דירקטורים שאינם דירקטורים חיצוניים;
 - (3) האם בכל ישיבות ועדת הביקורת שהתקיימו במהלך שנת הדיווח רוב חברי ועדת הביקורת היו דירקטורים בלתי תלויים? תכלית שאלה זו (וכן השאלות הבאות), נועדה לבחון האם התאגיד יישם את המלצות דוח גושן ותיקון 12, בעניין עצמאותה של הועדה.
 - (4) האם יו"ר ועדת הביקורת הוא דירקטור חיצוני?
 - (5) האם מנין חוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדת הביקורת הינו רוב של דירקטורים בלתי תלויים מבין המשתתפים בישיבה ובלבד שנכח דח"צ אחד לפחות?
 - (6) האם בתאגיד קיים נוהל שנועד להבטיח את עצמאות ועדת הביקורת בעת דיון ואישור פעולות בניגוד עניינים, מדיניות שכר ושכר נושאי משרה וכן עסקאות עם בעלי שליטה וקרוביהם? שאלה זו נועדה לאפשר הערכת נכונות ועדת הביקורת לבחון ניגודי עניינים אפשריים בנושאים שונים;

3.12. תפקידי ועדת המאזן בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים

- 3.12.1. סעיף 171(ה) לחוק החברות תוקן במסגרת תיקון מספר 3 לחוק החברות. ההוראה הקבועה בסעיף הרחיבה למעשה את הסמכויות המוקנות לשר באופן בו החוק מקנה לשר סמכויות לקבוע הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים. בנוסף, תיקון 12 מציע בעניין זה להרחיב את סמכויות השר להחלטת ההוראות גם לגבי חברה פרטית שהינה בגדר תאגיד מדווח.
- 3.12.2. בהתאם לכך, הותקנו תקנות ועדת מאזן. תקנה 2 לתקנות ועדת מאזן קובעות, בין היתר, תנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים של החברה ובכלל זה קובעות כי דוחות כספיים של חברה יובאו לדיון ואישור הדירקטוריון לאחר שהוועדה לבחינת הדוחות הכספיים דנה בישיבותיה וגיבשה המלצה לדירקטוריון לגבי ההערכות והאומדנים שנעשו בקשר עם הדוחות הכספיים, הבקורות הפנימיות הקשורות בדיווח הכספי, שלמות ונאותות הגילוי בדוחות הכספיים, המדיניות החשבונאית שאומצה והטיפול החשבונאי שיושם בעניינים המהותיים של התאגיד, הערכות שווי לרבות ההנחות והאומדנים שבבסיסן שעליהן נסמכים נתונים בדוחות הכספיים. בנוסף כוללות התקנות הוראות בעניין הרכב ועדת המאזן והחובה להעביר לדירקטוריון את המלצותיה לעניין אישור הדוחות הכספיים זמן סביר לפני הדיון בדירקטוריון.
- 3.12.3. במסגרת התיקון לחוק החברות מוצע בהקשר זה להבהיר כי סמכות השר לקביעת הוראות ותנאים לאישור הדוחות הכספיים הקבועה בסעיף 171(ה) לחוק החברות, כוללת גם את הסמכות לדרוש כי תמונה בחברת אג"ח ועדת דירקטוריון לבחינת הדוחות הכספיים, וכי ימונו לכהן בה דירקטורים שאין

- להם זיקה לחברה או לבעל השליטה, על מנת שיהוו רוב בוועדה שתבחן את הדוחות הכספיים לפני אישורם בדירקטוריון. כמו כן, במסגרת דיוני ועדת הביקורת בנוגע לליקויים בחברה, מוצע, בין היתר, לחייב את ועדת הביקורת לקיים ישיבה אחת עם מבקר הפנים ורואה החשבון המבקר, ללא נוכחות נושאי משרה שאינם חברי הוועדה, על מנת לדון בליקויים שהתגלו.
- 3.12.4. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין תפקידי ועדת המאזן בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים את השאלות המפורטות להלן:
- (1) האם הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן – **ועדת המאזן**) קיימה בשנת הדיווח את הוראות תקנה 2 לתקנות ועדת מאזן? שאלה זו נועדה לבחון עמידת התאגיד בהוראות הדין.
 - (2) האם מתקיימים בוועדת המאזן כל התנאים המפורטים בתקנה 3 לתקנות ועדת מאזן;
 - (3) האם המלצותיה של ועדת המאזן בנוגע לדוחות הכספיים הובאו בפני הדירקטוריון זמן סביר מראש לפני הדיון בדירקטוריון (לאור היקף ומורכבות ההמלצות) ובמסמך נפרד מטיוטת הדוחות הכספיים? נא ציינו את מספר הימים (במונחי ימי עסקים) בין מועד העברת ההמלצות כאמור למועד כינוס ישיבת הדירקטוריון בפועל לאישור הדוחות הכספיים. תכלית שאלה זו והשאלה המובאת להלן הינה לבחון את אופן יישום הוראות תקנות ועדת מאזן;
 - (4) האם הדירקטוריון דן בהמלצות ועדת המאזן בנוגע לדוחות הכספיים?
 - (5) האם רואה החשבון המבקר של התאגיד הוזמן והשתתף בכל ישיבה של הדירקטוריון, וועדת הביקורת וועדת המאזן בה נדונו הדוחות הכספיים של התאגיד במהלך שנת הדיווח?

3.13. ישיבות ועדת הביקורת וסוגיות נלוות

- 3.13.1. בהתאם להוראות סעיף 111(ב) לחוק החברות, ועדת הדירקטוריון תדווח לדירקטוריון באורח שוטף על החלטותיה או המלצותיה. כמו כן קובע סעיף 116 לחוק החברות כי הודעה על קיום ישיבת ועדת הביקורת שבה עולה נושא הנוגע לביקורת הדוחות הכספיים תומצא לרואה החשבון המבקר שיהיה רשאי להשתתף בה ובדומה לכך, המבקר הפנימי של החברה יקבל הודעות על קיום ישיבות ועדת הביקורת ויהיה רשאי להשתתף בהן.
- 3.13.2. לשם שיפור עבודת ועדת הביקורת המליצה ועדת גושן כי על ועדת הביקורת להתכנס לפי צרכי החברה ובהתאם לדרוש למילוי תפקידה, אך לפחות אחת לשלושה חודשים, בזיקה למועדים הקשורים בדיווח וביקורת. כמו כן, על יו"ר הוועדה, ובמידת הצורך גם שאר חבריה, לעמוד בקשר שוטף עם אנשי המפתח הקשורים לנושא הממשל התאגידי, לרבות יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל, מנהל הכספים, רואה החשבון המבקר, היועץ המשפטי, מזכיר החברה והמבקר הפנימי.
- 3.13.3. בהתאם להמלצותיה של ועדת גושן, על ועדת הביקורת לבחון ולאמץ הסדרים לפיהם עובדי החברה יוכלו להעלות בבטחה הסתייגויות ותלונות באשר לכשלים אפשריים בדיווח הכספי או בנושאים אחרים. על הוועדה להבטיח כי קיימים נהלים לבדיקה וחקירה של עניינים אלו ולטיפול בהם. קיומם של הסדרים כאמור יובא לידיעת עובדי החברה באופן תקופתי.
- 3.13.4. במסגרת תיקון 12, מוצע בהקשר זה כי ועדת הביקורת תקיים אחת לשנה לפחות, ישיבה לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד ללא נוכחות של נושאי משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה.

3.13.5. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין ישיבות וועדת הביקורת את השאלות המפורטות להלן:

- 1) האם יו"ר ועדת הביקורת, ובמידת הצורך גם שאר חבריה, עומדים בקשר שוטף עם אנשי המפתח הקשורים לנושא הממשל התאגידי, ובכללם יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל, איש הכספים הבכיר, היועץ המשפטי, מזכיר החברה, רואה החשבון המבקר והמבקר הפנימי?
- 2) האם לרשות ועדת הביקורת עמד בשנת הדיווח הזמן הדרוש, המידע והמסמכים הדרושים לה לצורך קיום דיון מעמיק וממצה ככל שנדרש טרם גיבוש המלצה או החלטה על ידה?
- 3) האם ועדת הביקורת קיימה בשנת הדיווח לפחות ישיבה אחת עם המבקר הפנימי ורואה החשבון המבקר, שלא בנוכחות נושאי משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה, לשם דיון בסוגיות ונושאים הנוגעים לתפקידה ולנושאים העולים מהביקורת, לרבות לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד?
- 4) האם ועדת הביקורת בחנה ואימצה הסדרים אפקטיביים לפיהם עובדי התאגיד יוכלו להעלות בבטחה הסתייגויות ותלונות באשר לכשלים אפשריים בדיווח הכספי או בנושאים אחרים?

3.14. מיומנות והכשרת וועדת הביקורת וועדת המאזן

3.14.1. לעמדת ועדת גושן, וכפי שעוגן בתיקון 12, יש לדאוג להכשרה מתמשכת ומתאימה לחברי ועדת הביקורת על בסיס תקופתי וזאת בנוסף להכשרה שתינתן לכלל הדירקטורים בחברה. ההכשרה תתייחס, בין היתר, לדרישות הדיווח החלות על החברה על פי כל דין, להבנה של עקרונות הדיווח החשבונאי והדינים הקשורים אליהם, וכן להתפתחויות בתחומים אלו (יכול שההכשרה תתייחס לנושאים כגון, הבנת דוחות כספיים, כללי חשבונאות מקובלים ופרקטיקה מקובלת, הדין החל על החברה, תפקידי הביקורת הפנימית והביקורת החיצונית וניהול סיכונים).

3.14.2. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין מיומנות והכשרת וועדת הביקורת וועדת המאזן את השאלות המפורטות להלן:

- 1) האם התאגיד ערך תוכנית הכשרה לחברים חדשים בוועדה (ולפי העניין) המתייחסת, בין היתר, לתפקידה של הוועדה, מסגרת עבודתה, מחויבות הזמנים הנדרשת מחבריה, והכוללת סקירה של עסקי התאגיד, תוך זיהוי הסיכונים והמאפיינים העסקיים והפיננסיים העיקריים?
- 2) האם התאגיד דואג להכשרה מתמשכת מתאימה לחברי הוועדה על בסיס תקופתי, וזאת בנוסף להכשרה הניתנת לכלל הדירקטורים בתאגיד? אם תשובתכם לשאלה לעיל הינה חיובית, האם ההכשרה מתייחסת, בין היתר, להתפתחויות בדרישות הדיווח החלות על התאגיד על פי הדין החל, ולרבות עקרונות הדיווח החשבונאי וכללי ממשל תאגידי?

3.15. קשרי גומלין של ועדת הביקורת וועדת המאזן עם הדירקטוריון

3.15.1. וועדת גושן המליצה בעניין זה כי תפקידי וועדת הביקורת (מעבר לקבוע בחוק) יוגדרו על ידי הדירקטוריון, וכמו כן חובות הדיווח של הוועדה לדירקטוריון. על הוועדה לבחון אחת לשנה את סמכויותיה והאפקטיביות של פעולתה ולהמליץ לדירקטוריון על שינויים נחוצים. על הדירקטוריון לבחון אחת לשנה את האפקטיביות של הוועדה. במקרה של חילוקי דעות בין הדירקטוריון לוועדה, יש להקדיש זמן נאות לליבון המחלוקת ולפתרונה.

3.15.2. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול את השאלות המפורטות להלן:

- (1) האם וועדת הביקורת וועדת המאזן בחנו בשנת הדיווח את פעולתן והמליצו לדירקטוריון על שינויים נחוצים במידת הצורך?
- (2) האם בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון דיון בדבר אפקטיביות פעולות הוועדות ויישם את המלצותיהן?

3.16. אישור עסקאות עם בעלי שליטה

- 3.16.1. ככלל, עסקה חריגה שמתקיים בה האמור בסעיף 270(4) לחוק החברות טעונה אישורם של ועדת הביקורת, דירקטוריון והאסיפה הכללית ובלבד שיתקיים אחד מאלה: (1) במניין קולות הרוב באסיפה הכללית יכללו לפחות שליש מכלל קולות בעלי המניות שאינם בעלי עניין אישי באישור העסקה המשתתפים בהצבעה. (2) סך קולות המתנגדים מקרב בעלי המניות בס"ק (1) לא עלה על שיעור של אחוז אחד מכלל זכויות ההצבעה בחברה.
- 3.16.2. במסגרת תיקון 12 מוצע בעניין זה כי לעניין אישור עסקאות עם בעל השליטה מהסוגים המנויים בסעיף 270(4) לחוק החברות, יעלה הרוב הנדרש לאישור העסקאות משליש לרוב בעלי המניות, שאין להם עניין אישי בעסקה (או במקרים שסך קולות המתנגדים לא עלה על שיעור של שני אחוזים מכלל זכויות ההצבעה בחברה).
- 3.16.3. עוד מוצע במסגרת התיקון כי התקשרות של חברה ציבורית עם בעל שליטה או קרובו (במישרין או בעקיפין) לעניין קבלת שירותים ממנו, וכן לעניין העסקתו כעובד או כהונתו כנושא משרה (לפי העניין), תהא טעונה אישור בהתאם להוראות סעיף 275 לחוק החברות אחת לשלוש שנים, וכי עסקאות אחרות הטעונות אישור בהתאם להוראות הסעיף האמור יאושרו לתקופה קצובה, ואם זו עולה על שלוש שנים, יידרש אישור ועדת הביקורת כי תקופה כאמור סבירה בנסיבות העניין.
- 3.16.4. במסגרת תיקון 12 מוצע גם כי ועדת הביקורת תהיה האורגן האחראי לבחינת פעולות או עסקאות כאמור בסעיפים 255 ו-1270(1) ו-4 לחוק החברות.
- 3.16.5. בנוסף, מוצע כי הצבעה באסיפה הכללית באמצעות כתבי הצבעה תתאפשר גם באמצעות האינטרנט.
- 3.16.6. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין עסקאות עם בעל שליטה את השאלות המפורטות להלן:
 - (1) האם ועדת הביקורת קבעה נוהל שנועד להבטיח כי עסקאות עם בעלי שליטה או שלבעלי שליטה עניין אישי בהם יאושרו כדין?
 - (2) האם ועדת הביקורת אישרה כי כל העסקאות שהובאו לעיונה בשנת הדיווח אושרו ודווחו כדין?
 - (3) האם הסכמי ההעסקה, הניהול ו/או כל הסכם אחר בעל אופי נמשך עם בעל השליטה או קרובו, ככל שקיימים כאלו, מוגבלים בזמן? אם כן- האם תקופת ההסכם אינה עולה על שלוש שנים?
 - (4) האם התאגיד מאפשר הצבעה באסיפה הכללית באמצעות כתב הצבעה באינטרנט?

3.17. מבקר פנימי

- 3.17.1. סעיף 146 לחוק החברות קובע את חובת המינוי של מבקר פנימי אשר ימונה על פי הצעת וועדת הביקורת. כמו כן הוראות החוק קובעות כי לא יכהן כמבקר פנימי בחברה מי שהוא בעל עניין בחברה, נושא משרה או קרוב של כל אחד מאלה. בנוסף קובע החוק כי על המבקר הפנימי יחולו הוראות שונות מתוך חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 בשינויים המחויבים. סעיף 116 לחוק החברות קובע כי המבקר הפנימי של החברה יקבל הודעות על קיום ישיבות ועדת הביקורת ויהיה רשאי להשתתף בהן.

3.17.2. התוספת הרביעית לתקנות הדוחות קובעת הוראות גילוי שעל התאגיד ליתן בדוח הדירקטוריון בדבר המבקר הפנימי. כך למשל, על התאגיד ליתן גילוי בדבר קשרים עסקיים מהותיים או קשרים מהותיים אחרים עם התאגיד המבוקר או עם גוף קשור אליו, מועד אישור המינוי על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון וכן תמצית נימוקיהם לאישור המינוי, תוך התייחסות לחובות, לסמכויות ולתפקידים המוטלים על המבקר, דרך קביעת תוכן תכנית העבודה, לרבות הסתמכות על סקר הערכת סיכונים שערך המבקר הפנימי בתאגיד, הגורמים המעורבים בקביעת תכנית העבודה בתאגיד והאם תכנית העבודה מותירה בידי המבקר הפנימי שיקול דעת לסטות ממנה.

3.17.3. במידה וביצע התאגיד בתקופת הדיווח עסקאות מהותיות, יצוין האם נבחנו עסקאות מהותיות בתקופת הדיווח, לרבות הליכי אישור, על ידי המבקר הפנימי. כמו כן, יצוין אם תכנית הביקורת מתייחסת גם לתאגידים מוחזקים מהותיים של התאגיד. כן יצוינו המועדים שהתקיים בהם דיון בוועדת הביקורת או בדירקטוריון בממצאי המבקר הפנימי. לא התקיים דיון – יפורטו הסיבות לכך. בנוסף, יצוין אם לדעת הדירקטוריון היקף, אופי ורציפות פעילות המבקר הפנימי ותכנית עבודתו סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית.

3.17.4. לאור האמור, מוצע כי השאלון יכלול בעניין המבקר הפנימי את השאלות המפורטות להלן:

- 1) האם המבקר הפנימי אינו בעל עניין בתאגיד, נושא משרה בתאגיד או קרוב של כל אחד מאלה? שאלה זו כמו גם השאלה הבאה, נועדו לבחון האם כהונת מבקר הפנים מקיימת את הוראות הדין.
- 2) האם המבקר הפנימי קיבל הודעות על קיום ישיבות ועדת הביקורת?
- 3) האם המבקר הפנימי השתתף בכל ישיבות ועדת הביקורת בהן נדונו ליקויים בניהול העסקי של התאגיד?
- 4) האם המבקר הפנימי אינו מקיים קשרים עסקיים מהותיים או קשרים מהותיים אחרים עם התאגיד, בעל השליטה בו, קרובו או תאגידים בשליטתם? שאלה זו כמו גם השאלות הבאות נועדו ליישם את תכלית הגילוי בבסיס התוספת הרביעית לתקנות הדוחות - בחינת טיב ואופן עבודת מבקר הפנים בתאגיד ומידת עצמאותו.
- 5) האם להערכת ועדת הביקורת, למבקר הפנים קיימים הידע וההבנה של הפעילויות העסקיות של התאגיד?
- 6) האם ועדת הביקורת וידאה כי בתקופת הדו"ח עמדו לרשות מבקר הפנים הכלים (לרבות היקף שעות מספק) לצורך ביצוע עבודתו, המקורות והגישה למידע הנחוצים למילוי תפקידו, בהתאם לסטנדרטים המקצועיים הרלוונטיים ובכלל זה גישה כאמור לתאגידים בשליטת התאגיד? נא פרט את היקף שעות עבודת הביקורת לשנת הדיווח ולשנת הדיווח שקדמה.
- 7) האם תכנית העבודה של המבקר הפנימי אושרה או נבחנה בידי ועדת הביקורת?
- 8) האם תכנית העבודה מותירה בידי המבקר הפנימי שיקול דעת לסטות ממנה?
- 9) האם נבחנו על ידי המבקר הפנימי עסקאות מהותיות⁴ שביצע התאגיד בתקופת הדיווח לרבות הליך אישור?

⁴ רכישה או מכירה של פעילות מהותית ועסקאות כאמור בסעיף 270 לחוק החברות.

- (10) האם התקיים דיון בוועדת הביקורת ו/או בדירקטוריון התאגיד בממצאי דו"ח המבקר הפנימי? במידה ותשובתכם לשאלה זו הינה חיובית, נא ציינו את פרק הזמן הממוצע שחלף ממועד בו הוגש דוח מבקר הפנים למועד הדיון.
- (11) האם התאגיד ערך מעקב אחר יישום מסקנות דוח המבקר הפנימי?
- (12) האם לדעת דירקטוריון התאגיד ומבקר הפנים, היקף, אופי ופעילות המבקר הפנימי ותוכנית עבודתו לשנת הדיווח היו סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את המטרות הביקורת הפנימית בתאגיד?

3.18. רואה חשבון מבקר

- 3.18.1. סעיף 160(א) לחוק החברות קובע כי רואה החשבון המבקר יהיה בלתי תלוי בחברה בין במישרין ובין בעקיפין. כן קובע חוק החברות כי אם נקבע השכר עבור פעולת הביקורת בידי הדירקטוריון ידווח הדירקטוריון לאסיפה השנתית על שכרו של רואה החשבון המבקר.
- 3.18.2. בנוסף, במסגרת חוק החברות נקבעו מספר הוראות לעניין עבודתו של רואה החשבון המבקר לפיהן: רשאי רואה החשבון המבקר בכל עת לעיין במסמכי החברה הדרושים לו, לצורך מילוי תפקידו ולקבל הסברים לגביהם; נודע לרואה החשבון המבקר אגב פעולת הביקורת על ליקויים מהותיים בבקרה החשבונאית של החברה, ידווח על כך ליושב ראש הדירקטוריון; הודיע רואה החשבון המבקר על ליקויים כאמור יזמן יו"ר הדירקטוריון ללא דיחוי ישיבת דירקטוריון לדיון בנושאים שהובאו לידיעתו.
- 3.18.3. במקביל, במסגרת תקנות הדוחות (התוספת השביעית) נקבעו הוראות גילוי שונות בדבר פירוט השכר ושעות העבודה של המבקר, גילוי ביחס לתאגיד מאוחד, שינויים בשכר הטרחה ובשעות העבודה והחלפת מבקר.
- 3.18.4. לאור האמור, מוצע כי השאלון בדבר רואה החשבון המבקר יכלול את השאלות המפורטות להלן:
- (1) האם ועדת הביקורת דנה בנאותות שכר רואה החשבון המבקר בגין שירותי ביקורת בשנת הדוח ביחס להיקף שעות הביקורת בשנת הדוח, ובהשלכות אלה על איכות הביקורת? שאלה זו כמו גם השאלות הבאות, נועדו לבחון את אי תלותו של רואה החשבון, לרבות שכר טרחתו, וכן תהליכי הבקרה בעניין זה.
 - (2) האם דירקטוריון התאגיד וועדת הביקורת אישרו כי התקיימה בשנת הדיווח אי תלות בין רואה החשבון המבקר לתאגיד, בהתאם להוראות הדיון?
 - (3) האם טרם התחלת עבודת הביקורת נקבע הסכם שכר טרחה בין התאגיד לר"ח המבקר?
 - (4) האם ועדת הביקורת והדירקטוריון נקטו בפעולות הנדרשות להנחת דעתם להבטחת היעדר מגבלה כלשהי על עבודת רואה החשבון המבקר?
 - (5) האם ועדת הביקורת או ועדת המאזן, דנה עם רואה החשבון המבקר בממצאי הביקורת והשלכותיהם?
 - (6) האם ועדת הביקורת או ועדת מאזן דנה בכשירות רואה החשבון המבקר לביצוע ביקורת בתאגיד וזאת לאור אופי פעילות התאגיד ומורכבותו?
 - (7) האם ועדת הביקורת או ועדת המאזן גיבשה המלצות (ובכלל זה בחנה חלופות) עבור הדירקטוריון בקשר עם מינויו של רואה החשבון המבקר, שכר טרחתו ותנאי ההתקשרות עימו, טרם זימון אסיפה כללית אשר על סדר יומה אישור ההתקשרות?

8) אם תשובתכם לשאלה לעיל הינה חיובית- האם דירקטוריון התאגיד קיבל את המלצות ועדת הביקורת או ועדת המאזן בקשר עם מינויו של רואה חשבון המבקר, שכר טרחתו ותנאי ההתקשרות עימו ופעל על פיהן?

<p>הערה: במסגרת השאלון המצ"ב אין להוסיף מידע מעבר למתבקש בכל שאלה. עם זאת, התאגיד רשאי להתייחס באופן תמציתי למידע הכלול בשאלון, אם המידע חשוב להבנת היבטי הממשל התאגידי. הסבר <u>תמציתי</u> כאמור יינתן במסגרת הערות סיום לשאלון, תוך הפניה מן השאלה הרלוונטית.</p> <p>תשומת לב כי השאלון ערוך במתכונת שבה תשובה "כן" לגבי כל אחת מן השאלות מהווה אינדיקציה חיובית לקיומו של ממשל תאגידי תקין, ולהיפך.</p>
--

ד. שאלון ממשל תאגידי – נוסח מוצע⁵

		עצמאות הדירקטוריון	
לא	כן		
		<p>האם בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר? במידה ותשובתכם הינה שלילית – יש לציין את תקופת הזמן בה לא כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר (ובכלל זה גם תקופה שאושרה בדיעבד) בשנת הדיווח: _____.</p> <p>נא ציינו את מספר הדירקטורים החיצוניים נכון למועד פרסום הדוח: _____.</p>	1.
		<p>האם התאגיד קבע בתקנונו כי יכהנו בו דירקטורים בלתי תלויים בהתאם לסעיף 219(ה) לחוק החברות? במידה ותשובתכם הינה חיובית – נא ציינו את שיעור ומספר הדירקטורים הבלתי תלויים שנקבע בתקנון: שיעור _____, מספר _____.</p> <p>נא ציינו האם עמד התאגיד בהוראת התקנון בפועל בשנת הדיווח - כן/לא. במידה ותשובתכם הינה שלילית – נא ציינו את שיעור ומספר הדירקטורים הבלתי תלויים המכהנים בפועל בתאגיד: שיעור _____, מספר _____.</p>	2.
		<p>האם קיים בתאגיד נוהל פנימי שנועד להבטיח קיום הוראת סעיף 240(ב) לחוק החברות בעניין היעדר זיקה של הדירקטורים החיצוניים המכהנים? במידה ותשובתכם הינה חיובית, נא ציינו את האורגן שאישר את הנוהל _____.</p>	3.
		<p>האם בין בעל השליטה לבין הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד, אין קשרים מהותיים שאינם עולים לכדי זיקה (כהגדרתה בסעיף 240 (ב) לחוק החברות)? במידה ותשובתכם הינה שלילית - נא פרטו בקצרה בתחתית השאלון את טיב הקשרים: _____.</p>	4.
		<p>האם לכל הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד קיימים הידע והכישורים הנדרשים לצורך מילוי תפקידם, בשים לב לתחומי פעילותו של התאגיד, ובכלל זה כשירות מקצועית או</p>	5.

⁵ בשאלון זה – הגדרת "תאגיד" מתייחסת, כל עוד לא נאמר במפורש אחרת, "לחברה ציבורית" כמשמעות המונח בחוק החברות, לרבות תאגיד זר, בשינויים המחויבים (לתאגיד הזר תינתן אפשרות לענות גם "לא רלוונטי", בשים לב להוראות חוק החברות החלות עליו).

		מומחיות חשבונאית ופיננסית, כמשמעותם בסעיף 240(א1)(2) לחוק החברות?	
		האם כל הדירקטורים אשר כיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, אינם מועסקים על ידי התאגיד או תאגידים בשליטתו או נותנים שירותים דרך קבע לתאגיד או לתאגידים בשליטתו (לעניין זה – כהונה כדירקטור בתאגידים בשליטת התאגיד לא תיחשב כהעסקה)? במידה ותשובתכם הינה שלילית – נא ציינו את מספר הדירקטורים העומדים במגבלה האמורה ושיעורם מכלל הדירקטורים. מספר: _____ שיעור: _____.	6.
		האם בעל השליטה, קרוביו, תאגידים בשליטתם או מי מטעמם אינו מועסק בתאגיד או בתאגידים בשליטתו (לעניין זה – כהונה כדירקטור בתאגידים בשליטת התאגיד לא תיחשב כהעסקה, למעט כהונה כיו"ר הדירקטוריון)? במידה ותשובתכם הינה שלילית – נא הפנו לגילוי הניתן בקשר לאמור בדוח התקופתי: _____.	7.
		האם קיים בתאגיד נוהל אפקטיבי לאיתור עניין אישי של דירקטורים בהחלטות שמועלות לדיון בדירקטוריון? במידה ותשובתכם הינה חיובית, נא ציינו את האורגן שאישר את הנוהל: _____.	8.
		האם לדירקטוריון קיים נוהל הנבחן על ידו באופן שוטף, לשם בחינת ניגודי עניינים בעת התקשרות עם יועצים מקצועיים חיצוניים לדירקטוריון או לוועדה מועדונית?	9.
		האם בשנת הדוח לא סירב הדירקטוריון להעמדת שירותי ייעוץ מקצועי על חשבון התאגיד, בהתאם לבקשת דירקטור לפי סעיף 266(א) לחוק החברות? במידה ותשובתכם הינה שלילית – יש ליתן פירוט בתחתית השאלון לנימוקי הדירקטור לבקשה ולנימוקי הדירקטוריון לאי-היענות לבקשה או לחלופין להפנות לדיווח המיידני בו ניתן גילוי לאמור.	10.

כשירות וכישורי הדירקטורים			
כן	לא		
		האם כל הדירקטורים אשר מונו במהלך שנת הדיווח הצהירו, עובר למועד זימון האסיפה הכללית שעל סדר יומה מינוים, כי יש להם הכישורים הדרושים והיכולת להקדיש את הזמן הראוי לשם ביצוע תפקידם ופירוט את הכישורים כאמור? במידה ותשובתכם הינה שלילית – נא ציינו את שמות הדירקטורים שלא התקיים האמור לגביהם: _____.	11.
		האם כל הדירקטורים המכהנים בתאגיד במועד פרסום הדוח התקופתי הצהירו עובר למועד פרסומו, כי יש להם את הכישורים הדרושים והיכולת להקדיש את הזמן הראוי לשם ביצוע תפקידם ופירוט את הכישורים כאמור?	12.

		במידה ותשובתכם הינה שלילית – נא ציינו את שמות הדירקטורים שלא התקיים האמור לגביהם: _____.	
	13.	האם התאגיד קבע בתקנון הוראה בדבר תוכנית הכשרה לדירקטורים חדשים וכן תכנית לעדכון הדירקטורים המכהנים?	
	14.	האם יו"ר הדירקטוריון (או מי שמונה לכך ע"י הדירקטוריון) אחראי על יישום הוראות הממשל התאגידי בתאגיד, ודאג לעדכון הדירקטורים בנושאים הקשורים לממשל תאגידי במהלך שנת הדיווח? אם הדירקטוריון מינה אדם אחר לתפקיד האחראי, יצינו שמו ותפקידו: _____.	
	15.	האם מכהנים בתאגיד, בנוסף לדירקטור החיצוני בעל המומחיות החשבונאית ופיננסית, דירקטורים נוספים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית במספר שאותו קבע הדירקטוריון? נא ציינו את המספר שקבע הדירקטוריון: _____. בנוסף- נא ציינו את המספר והשיעור מקרב הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח אשר הינם בעלי כשירות חשבונאית ופיננסית או בעלי כשירות מקצועית, כמשמעותם בסעיף 240(א1)(2) לחוק החברות: _____.	
	16.	האם בכל שנת הדיווח הרכב הדירקטוריון כלל חברים משני המינים? במידה ותשובתכם הינה שלילית- נא ציינו את תקופת הזמן בה לא התקיים האמור: _____.	

		ישיבות הדירקטוריון	
לא	כן		
		האם נהלים שאושרו על ידי הדירקטוריון מחייבים כינוס הדירקטוריון בתדירות העולה על אחת לשלושה חודשים לשם בחינת מצב עסקי התאגיד ותוצאות פעילותו (להלן – נהלי כינוס הדירקטוריון)? נא ציינו את מספר ישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך שנת הדיווח: _____. נא ציינו לצד כל אחד משמות הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח את שיעור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך שנת הדיווח: שם הדירקטור: _____ . שיעור השתתפותו: _____.	17.
		האם בחן הדירקטוריון במהלך שנת הדיווח את קיום נהלי כינוס הדירקטוריון והחליט בדבר הצורך להתאימם לפי צרכי התאגיד?	18.
		האם דירקטוריון התאגיד דן והחליט באישור תכנית העבודה השנתית ואופן המעקב אחר	19.

		ביצועה?	
		האם הדירקטוריון דן והחליט באישור התקציב הכולל של התאגיד, ובדבר המעקב השוטף אחר הביצוע בפועל של התקציב?	20.
		האם בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון, דיון אחד לפחות לעניין ניהול עסקי התאגיד על ידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו, ללא נוכחותם לאחר שניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם?	21.
		האם כל הדירקטורים קיבלו במהלך שנת הדיווח זמן סביר מראש טרם אישור הדוחות או הדיון שהתקיים בעניינם, את כל המידע המהותי הנדרש להם לצורך אישור הדוחות התקופתיים או הרבעוניים? בנוסף, נא ציינו את פרק הזמן אותו קבע הדירקטוריון כזמן סביר (במונחי ימי עסקים): _____.	22.
		האם קיים בתאגיד נוהל לגבי העברת מידע מהנהלת התאגיד לדירקטוריון המבטיח כי הדירקטוריון יקבל את כל המידע הדרוש לו לשם ביצוע תפקידיו, הכולל בין היתר, את סוג, אופן ומועד העברת המידע?	23.
		האם דירקטוריון התאגיד דן ואישר את עיקרי המדיניות החשבונאית של התאגיד הכלולים בדוחות?	24.
		האם דירקטוריון התאגיד דן ואישר את כל הערכות השווי המהותיות שבוצעו לצורך הדוחות הכספיים ואת התחזיות והאומדנים העיקריים העומדים בבסיס הערכות אלה?	25.
		האם דירקטוריון התאגיד דן ואישר את ההנחות והאומדנים המהותיים המהווים בסיס לקביעת סכומים בדוחות הכספיים?	26.
		האם רק חברי הדירקטוריון, נושאי משרה אחרים וגורמים רלבנטיים שהדירקטוריון אישר את השתתפותם (ובכלל זה רו"ח מבקר ומעריך שווי), נכחו בישיבות הדירקטוריון בהם נדונו ו/או אושרו הדוחות התקופתיים והרבעוניים? במידה ותשובתכם הינה שלילית – נא ציינו את זהות ותפקידו של האדם הנוסף שהשתתף. זהות: _____, תפקיד: _____.	27.

		הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון	
	כן	לא	
			האם בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד יו"ר ומנכ"ל?
			28.
			האם בכל שנת הדיווח יו"ר הדירקטוריון לא כיהן כמנכ"ל ולא הוקנו לו סמכויות המנכ"ל והוא
			29.

		אינו כפוף למנכ"ל במישרין או בעקיפין? במידה ותשובתכם הינה שלילית – נא הפנו לדיווח המידי אודות האסיפה הכללית אשר אישרה את הכהונה או ההקניה האמורים: _____.	
		האם יו"ר הדירקטוריון אינו מעורב בניהול השוטף של התאגיד, למעט התווית מדיניות ופיקוח על ביצוע תפקידי המנכ"ל ופעולותיו?	30.
		האם קיימים בתאגיד נהלים אשר אושרו על ידי דירקטוריון התאגיד ונועדו להבטיח את קיום הפרדת הסמכויות בין יו"ר הדירקטוריון למנכ"ל?	31.
		האם המנכ"ל אינו בגדר קרוב ⁶ של יו"ר הדירקטוריון (ולחיפך)? במידה ותשובתכם הינה שלילית, תצוין הקרבה המשפחתית בין הצדדים: _____.	32.
		האם ועדת הביקורת בחנה את הגדרת הסמכויות של יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל, לרבות קבלת מידע ותיעוד נוסף שנתבקש על ידה לשם בחינת אופן ביצוע הפרדת הסמכויות בפועל, ונחה דעתה כי הוראות הדין ונהלי התאגיד בעניין זה מתקיימים?	33.

עצמאות ועדת הביקורת			
כן	לא		
		האם כל הדירקטורים החיצוניים כיהנו בוועדת הביקורת במהלך שנת הדיווח?	34.
		האם לא מכהן בוועדת הביקורת בעל השליטה או קרובו, יו"ר הדירקטוריון או דירקטור המועסק על ידי התאגיד או על ידי בעל השליטה או תאגיד בשליטתו או דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע?	35.
		האם בכל ישיבות ועדת הביקורת שהתקיימו במהלך שנת הדיווח רוב חברי ועדת הביקורת היו דירקטורים בלתי תלויים?	36.
		האם יו"ר ועדת הביקורת הוא דירקטור חיצוני?	37.
		האם מנין חוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדת הביקורת הינו רוב של הדירקטורים הבלתי תלויים מבין המשתתפים בישיבה ובלבד שנכח דירקטור חיצוני אחד לפחות?	38.
		האם בתאגיד קיים נוהל שנועד להבטיח את עצמאות ועדת הביקורת בעת דיון ואישור פעולות בניגוד עניינים, מדיניות שכר ושכר נושאי משרה וכן עסקאות עם בעלי שליטה וקרוביהם?	39.

⁶ כהגדרתו בסעיף 1 לחוק החברות.

תפקידי ועדת המאזן בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים		
לא	כן	
		40. האם הועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן – ועדת המאזן) קיימה בשנת הדיווח את הוראות תקנה 2 לתקנות החברות (הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים), התשי"ע – 2010 (להלן – תקנות ועדת מאזן)?
		41. האם מתקיימים בועדת המאזן כל התנאים המפורטים בתקנה 3 לתקנות ועדת מאזן ;
		42. האם המלצותיה של ועדת המאזן בנוגע לדוחות הכספיים הובאו בפני הדירקטוריון זמן סביר מראש לפני הדיון בדירקטוריון (לאור היקף ומורכבות ההמלצות) ובמסמך נפרד מטיטות הדוחות הכספיים? נא ציינו את מספר הימים (במונחי ימי עסקים) בין מועד העברת ההמלצות כאמור, למועד כינוס ישיבת הדירקטוריון בפועל לאישור הדוחות הכספיים : _____.
		43. האם הדירקטוריון דן בהמלצות ועדת המאזן בנוגע לדוחות הכספיים?
		44. האם רואה החשבון המבקר של התאגיד הזמן והשתתף בכל ישיבה של הדירקטוריון, וועדת הביקורת וועדת המאזן בה נדונו הדוחות הכספיים של התאגיד במהלך שנת הדיווח?

ישיבות ועדת הביקורת וסוגיות נלוות		
לא	כן	
		45. האם יו"ר ועדת הביקורת, ובמידת הצורך גם שאר חבריה, עומדים בקשר שוטף עם אנשי המפתח הקשורים לנושא הממשל התאגידי, ובכללם יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל, איש הכספים הבכיר, היועץ המשפטי, מזכיר החברה, רואה החשבון המבקר והמבקר הפנימי?
		46. האם לרשות ועדת הביקורת עמד בשנת הדיווח הזמן הדרוש, המידע והמסמכים הדרושים לה לצורך קיום דיון מעמיק וממצה ככל שנדרש טרם גיבוש המלצה או החלטה על ידה?
		47. האם ועדת הביקורת קיימה בשנת הדיווח לפחות ישיבה אחת עם המבקר הפנימי ורואה החשבון המבקר, שלא בנוכחות נושאי משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה, לשם דיון בסוגיות ונושאים הנוגעים לתפקידה ולנושאים העולים מהביקורת, לרבות לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד?
		48. האם ועדת הביקורת בחנה ואימצה הסדרים אפקטיביים לפיהם עובדי התאגיד יוכלו להעלות בבטחה הסתייגויות ותלונות באשר לכשלים אפשריים בדיווח הכספי או בנושאים אחרים?

מיומנות והכשרת חברי ועדת הביקורת וועדת המאזן		
כן	לא	
		49. האם התאגיד ערך תוכנית הכשרה לחברים חדשים בוועדה (ולפי העניין) המתייחסת, בין היתר, לתפקידה של הועדה, מסגרת עבודתה, מחויבות הזמנים הנדרשת מחבריה, והכוללת סקירה של עסקי התאגיד, תוך זיהוי הסיכונים והמאפיינים העסקיים והפיננסיים העיקריים?
		50. האם התאגיד דואג להכשרה מתמשכת מתאימה לחברי הועדה על בסיס תקופתי, וזאת בנוסף להכשרה הניתנת לכלל הדירקטורים בתאגיד?
		51. במידה ותשובתכם לשאלה לעיל הינה חיובית – האם ההכשרה מתייחסת, בין היתר, להתפתחויות בדרישות הדיווח החלות על התאגיד על פי הדין החל, ולרבות עקרונות הדיווח החשבונאי וכללי ממשל תאגידי?

קשרי גומלין של ועדת הביקורת וועדת המאזן עם הדירקטוריון בנוגע לעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים		
כן	לא	
		52. האם וועדת הביקורת וועדת המאזן בחנו בשנת הדיווח את פעולתן והמליצו לדירקטוריון על שינויים נחוצים במידת הצורך?
		53. האם בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון דיון בדבר אפקטיביות פעולות הוועדות האמורות ויישם את המלצותיהן?

אישור עסקאות עם בעלי שליטה		
כן	לא	
		54. האם ועדת הביקורת קבעה נוהל שנועד להבטיח כי עסקאות עם בעלי שליטה או שלבעלי שליטה עניין אישי בהם יאושרו כדין?
		55. האם ועדת הביקורת אישרה כי כל העסקאות שהובאו לעיונה בשנת הדיווח, אושרו ודווחו כדין?
		56. האם הסכמי ההעסקה, הניהול ו/או כל הסכם אחר בעל אופי נמשך, עם בעל השליטה או

		קרובו, ככל שקיימים כאלו, מוגבלים בזמן?	
		אם תשובתכם הינה חיובית - האם תקופת ההסכם אינה עולה על שלוש שנים? כן/לא	

מבקר פנימי			
לא	כן		
		האם המבקר הפנימי אינו בעל עניין בתאגיד, נושא משרה בתאגיד או קרוב של כל אחד מאלה?	.57
		האם המבקר הפנימי קיבל הודעות על קיום ישיבות ועדת הביקורת?	.58
		האם המבקר הפנימי השתתף בכל ישיבות ועדת הביקורת בהן נדונו ליקויים בניהול העסקי של החברה?	.59
		האם המבקר הפנימי אינו מקיים קשרים עסקיים מהותיים או קשרים מהותיים אחרים עם התאגיד, בעל השליטה בו, קרובו או תאגידים בשליטתם?	.60
		האם להערכת ועדת הביקורת, למבקר הפנים קיימים הידע וההבנה של הפעילויות העסקיות של התאגיד?	.61
		האם ועדת הביקורת וידאה כי בתקופת הדו"ח עמדו לרשות מבקר הפנים הכלים (לרבות היקף שעות מספק) לצורך ביצוע עבודתו, המקורות והגישה למידע הנחוצים למילוי תפקידו בהתאם לסטנדרטים המקצועיים הרלוונטיים ובכלל זה גישה כאמור לתאגידים בשליטת התאגיד? נא פרטו את היקף שעות עבודת הביקורת לשנת הדיווח ולשנת הדיווח שקדמה: _____, _____.	.62
		האם תכנית העבודה של המבקר הפנימי אושרה או נבחנה בידי ועדת הביקורת?	.63
		האם תכנית העבודה מותירה בידי המבקר הפנימי שיקול דעת לסטות ממנה?	.64
		האם נבחנו על ידי המבקר הפנימי עסקאות מהותיות ⁷ שביצע התאגיד בתקופת הדיווח לרבות הליך אישורן?	.65
		האם התקיים דיון בוועדת הביקורת ו/או בדירקטוריון התאגיד בממצאי דו"ח המבקר הפנימי? במידה ותשובתכם לשאלה זו הינה חיובית - נא ציינו את פרק הזמן הממוצע שחלף ממועד בו הוגש דוח מבקר הפנים למועד הדיון: _____.	.66
		האם התאגיד ערך מעקב אחר יישום מסקנות דוח המבקר הפנימי?	.67

⁷ רכישה או מכירה של פעילות מהותית, עסקאות כאמור בסעיף 270 לחוק החברות.

		האם לדעת דירקטוריון התאגיד ומבקר הפנים, היקף, אופי ופעילות המבקר הפנימי ותוכנית עבודתו לשנת הדיווח היו סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את המטרות הביקורת הפנימית בתאגיד?	.68
--	--	--	-----

רואה חשבון מבקר			
כן	לא		
		האם ועדת הביקורת דנה בנאותות שכר רואה החשבון המבקר בגין שירותי ביקורת בשנת הדיווח ביחס להיקף שעות הביקורת בשנת הדיווח, ובהשלכות אלה על איכות הביקורת?	.69
		האם דירקטוריון התאגיד וועדת הביקורת אישרו כי התקיימה בשנת הדיווח אי תלות בין רואה החשבון המבקר לתאגיד, בהתאם להוראות הדין?	.70
		האם טרם התחלת עבודת הביקורת נקבע הסכם שכר טרחה בין התאגיד לרו"ח המבקר?	.71
		האם ועדת הביקורת והדירקטוריון נקטו בפעולות הנדרשות להנחת דעתם להבטחת היעדר מגבלה כלשהי על עבודת רואה החשבון המבקר?	.72
		האם ועדת הביקורת או וועדת מאזן, דנה עם רואה החשבון המבקר בממצאי הביקורת והשלכותיהם?	.73
		האם ועדת הביקורת או ועדת המאזן דנה בכשירות רואה החשבון המבקר לביצוע ביקורת בתאגיד וזאת לאור אופי פעילות התאגיד ומורכבותו?	.74
		האם ועדת הביקורת או וועדת מאזן גיבשה המלצות (ובכלל זה בחנה חלופות) עבור הדירקטוריון בקשר עם מינויו של רואה החשבון המבקר, שכר טרחתו ותנאי ההתקשרות עימו, טרם זימון אסיפה כללית אשר על סדר יומה אישור ההתקשרות?	.75
		במידה ותשובתכם לשאלה הקודמת הינה חיובית - האם דירקטוריון התאגיד קיבל את המלצות ועדת הביקורת או ועדת המאזן בקשר עם מינויו של רואה חשבון המבקר, שכר טרחתו ותנאי ההתקשרות עימו ופעל על פיהן?	.76

יו"ר ועדת הביקורת: _____

יו"ר הדירקטוריון: _____

ה. ביטול דרישות גילוי ויישומן במסגרת שאלון ממשל תאגידי

עם אימוצו של שאלון ממשל תאגידי, מוצע כי חלק מהוראות הגילוי הקיימות כיום בתקנות ניירות ערך יתבטלו ותכליתן תיושמה במסגרת השאלון.

הניסיון הנצבר ברשות, כמו גם לאור הביקורת שהתקבלה בעניין מגורמים שונים בשוק ההון, מלמד כי אופן יישום הוראות הגילוי הקיימות בתקנות ניירות ערך על ידי התאגידים על דרך של תיאור ומתן הסברים, אינן תורמות בהכרח מידע מהותי למשקיע. מאידך, יישום שאלון כאמור, יעמת את התאגידים במישרין עם סוגיות בסיסיות ומרכזיות בממשל תאגידי תקין, ובעקיפין אף עשוי לתמרץ את התאגידים לשיפור איכות הממשל התאגידי הקיים בהם, ולהביא למנגנוני גילוי, בקרה ופיקוח יעילים בתאגיד.

לעמדתנו, בדרך זו הגילוי למשתמשי הדוחות יהיה יעיל וממוקד יותר מעבר לתיאור הסטנדרטי הניתן כיום ויאפשר להם לתמחר את איכות הממשל התאגידי.

להלן דרישות הגילוי שמוצע לבטלן ויישום תכליתן במסגרת השאלון:

▪ פרטים בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים - תקנה 10(ב)(9א) ותקנה 48(ג)(9א) לתקנות הדוחות

נוסח התקנה הנוכחי קובע כי יובאו פרטים ביחס לדירקטורים בלתי תלויים ובין היתר, האם תקנון חברה ציבורית כלל הוראה בדבר דירקטורים בלתי תלויים ושיעורם. תכלית דרישת הגילוי נועדה ליצור בקרה ופיקוח על מבנה ועצמאות הדירקטוריון. בפועל, מרבית החברות בשוק ההון לא מאמצות בתקנותיהן את ההוראה בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים. לפיכך, מוצע כי חלף דרישת הגילוי הנ"ל, ינוסחו מספר שאלות העוסקות בעצמאות הדירקטוריון בתאגיד, לשם השגת תכלית הגילוי, וכפי שצוין לעיל.

▪ הליך אישור הדוחות הכספיים – תקנה 10(ב) 15 לתקנות הדוחות

נוסח התקנה הנוכחי קובע כי יובאו פרטים בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים של התאגיד ובכלל זה, זהות האורגנים בתאגיד המופקדים על בקרת על⁸, פירוט התהליכים שנקטו וכן שמותיהם ותפקידיהם של נושאי המשרה אשר דנו בדוחות. תכלית דרישת הגילוי נועדה ליצור בקרה ופיקוח על אופן והליך אישור הדוחות הכספיים בתאגיד. בפועל, הגילוי הניתן על ידי התאגידים מסתכם בגילוי טכני, שאינו תורם בהכרח מידע מהותי למשקיע ועונה על תכלית דרישת הגילוי באופן מוגבל. לפיכך מוצע כי חלף הוראת הגילוי הנ"ל, ינוסחו מספר שאלות העוסקות בהליך אישור הדוחות התקופתיים והרבעוניים בתאגיד (הרחבה לדרישת הגילוי הקיימת העוסקת רק באישור הדוחות הכספיים), לשם השגת תכלית דרישת הגילוי, וכמצוין לעיל.

⁸ כמשמעותה בתקנה הנ"ל.

▪ **פרטים על המבקר הפנימי של התאגיד - תקנה 10(ב)(11) לתקנות הדוחות והתוספת הרביעית לתקנות**

נוסח התקנה קובע כי יובאו פרטים בדבר המבקר הפנימי של התאגיד, ובכלל זה, גילוי אודות פרטי המבקר הפנימי, דרך מינויו, זהות הממונה על המבקר הפנימי, תכנית העבודה, ביקורת בחו"ל של תאגידי מוחזקים, היקף העסקה, דין וחשבון המבקר הפנימי, הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי, תגמול מבקר הפנים. תכלית הגילוי נועדה ליצור בקרה ופיקוח על טיב, היקף ואיכות ביקורת מבקר הפנים בתאגיד. בפועל, הגילוי הניתן על ידי התאגידיים מתמצה בגילוי המקשה על המשקיע להבין את טיב הביקורת שנערכה, אינו יוצר תמריץ משמעותי לשיפור איכות הביקורת הפנימית בתאגיד, וכנגזרת מכך, אינו עונה על תכלית התקנה. לפיכך מוצע כי חלף הוראת הגילוי הנ"ל, ינוסחו מספר שאלות העוסקות בהיקף ובטיב הביקורת הפנימית, לשם השגת תכלית דרישת הגילוי, וכמצוין לעיל.

כן יצוין בהקשר זה כי –

1. השינוי המוצע אינו פוגע בעצם חובת מינוי מבקר פנימי הקבועה בסעיף 146 לחוק החברות, ובין היתר לעניין החלת הוראות מחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992, וכן לגבי הוראות נוספות הקבועות בחוק החברות לעניין זהות הממונה על המבקר הפנימי, חובת הגשת תכנית עבודה לאישור הדירקטוריון/ועדת הביקורת, תפקידי המבקר הפנימי, הגשת דוחות והפסקת כהונה.
2. הפרטים אודות מבקר הפנים בתאגיד (לרבות זהות הממונה הארגוני) יינתנו במסגרת הדיווח השוטף של התאגיד אודות נושאי המשרה בחברה (מכוח תקנה 26 ותקנה 26א. לתקנות הדוחות), וייכללו בדוח התקופתי על דרך של הפניה לדיווח המייד.

▪ **מדיניות התאגיד במתן תרומות – תקנה 10(ב)(6) ותקנה 48(ג)(6) לתקנות הדוחות**

נוסח התקנה קובע כי יובאו פרטים בדבר מדיניות התאגיד למתן תרומות והיקפי התרומות שניתנו בשנת הדיווח בציון התחייבויות מהותיות למתן תרומות לתקופות עתידיות. תכלית הגילוי נועדה לשקף את ערכיות התאגיד ומידת אחריותו החברתית. בפועל, הגילוי הניתן על ידי התאגידיים אינו מהווה מידע המאפשר למשקיע להשתמש בו במסגרת תהליך קבלת החלטת השקעה בתאגיד ו/או תמחור נייר הערך שלו. בעניין זה יצוין כי השאלון המוצע אינו מחליף את הליך האישור ו/או את דרישות הגילוי הכלליות הנוגעות למתן ו/או קבלת תרומות מהותיות מצדדים קשורים לתאגיד ו/או לבעלי העניין בתאגיד, ולפי העניין, וכן לגבי הוצאה מהותית בגין מתן תרומות, אשר ממילא צריכה לקבל גילוי במסגרת הדוחות הכספיים.

ו. דוח שוטף – דרישות גילוי שייכללו בדוח התקופתי על דרך של הפנייה לדוחות המידיים

חלק מדרישות הגילוי הקיימות הנוגעות להיבטי ממשל תאגידי, והניתנות במסגרת הדוח התקופתי, מהוות למעשה חזרה על מידע אשר במהותו ניתן במסגרת הדיווח המידי. עם זאת, היתרון העיקרי במתן הדיווח במסגרת הדוח התקופתי הינו איכות הבקרה הנעשית בפועל על הגילוי.

לפיכך מוצע, כי דרישות גילוי אלה ייכללו בדוח התקופתי בפרק הממשל התאגידי על דרך של הפנייה לדיווחים המידיים של התאגיד, המתעדכנים מעת לעת, וזאת לאור העובדה כי אופן הגילוי במתכונת הנוכחית, אין בו כדי להוסיף מידע נוסף החשוב למשקיע, מעבר לדיווח הקיים בשוטף ובשים לב לתכלית דרישת הגילוי.

דרישות אלה כוללות את פריטי הגילוי הבאים:

- גילוי אודות הדירקטורים ונושאי המשרה הבכירה בתאגיד (תקנה 26 ותקנה 26א. לתקנות הדוחות) - בהקשר זה, יתוקן הגילוי במסגרת הדוח המידי כך שמספר פרטים נוספים אודות מבקר הפנים בתאגיד (כגון זהות הממונה הארגוני) יינתנו במסגרת היקף הדיווח השוטף של התאגיד אודות נושאי המשרה בחברה;
- מורשי החתימה של התאגיד (תקנה 26ב. לתקנות הדוחות);
- גילוי לגבי זהות בעלי העניין בתאגיד (תקנה 24 לתקנות הדוחות).⁹
- גילוי לגבי החלטות מהותיות- החלטות הדירקטורים והחברה (תקנות 28 עד 29א לתקנות הדוחות).¹⁰

ז. דרישות גילוי נוספות

בנוסף לאמור לעיל – מוצע כי דוח ממשל תאגידי יכלול גם את דרישות הגילוי הבאות:

- **תגמולי בעלי עניין ונושאי משרה (תקנה 10 (ב) (4), תקנה 21, תקנה 37א ותקנה 48(ג)(4)) לתקנות הדוחות והתוספת שישית) –**
התקנות הנ"ל קובעות בין היתר כי יינתן גילוי אודות חמשת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בתאגיד או בתאגיד שבשליטתו וכן התייחסות הדירקטוריון

⁹ מכוח תקנה 33 לתקנות הדוחות.

¹⁰ מכוח תקנה 33 לתקנות הדוחות.

ושיקוליו בקביעת התגמולים. פירוט התגמולים, יינתנו בין היתר, במסגרת טבלה בתוספת הסברים מילוליים, ככל שהדבר נחוץ לצורך הבנת מהות התגמול, תנאו ודרך חישובו. לאור העובדה כי היבטי גילוי אלה נבחנים בימים אלה במסגרת פרויקט נפרד ברשות, מוצע בשלב זה ועד שלא תתקבלנה המלצות בעניין, שלא לשנות את מבנה הגילוי הקיים. עם זאת מוצע כי במסגרת הגילוי, יינתנו על ידי הדירקטוריון הסברים לגבי הקשר בין התגמולים שניתנו לפי תקנה 21 לתקנות הדוחות (תגמולי בעלי עניין ונושאי משרה), לבין תרומת מקבל התגמולים לתאגיד ויצוין אם התמורה הנה הוגנת וסבירה, זאת חלף מיקומה הנוכחי בדוח הדירקטוריון - לפי תקנה 10(ב)(4) לתקנות הדוחות.

■ **עסקאות עם בעלי שליטה (תקנה 22 לתקנות הדוחות)¹¹**

התקנה קובעת כי יינתן גילוי בדבר כל עסקה עם בעל השליטה או שלבעל השליטה יש עניין אישי באישורה, אשר התאגיד התקשר בה בשנת הדיווח או במועד מאוחר לסוף שנת הדיווח ועד למועד הגשת הדוח או שהיא עדיין בתוקף במועד הדוח, לרבות פירוט ביחס לזהות צדדי העסקה, תוכנה ומאפייניה האיכותיים והכמותיים, העניין האישי של בעל השליטה בה, מועד אישורה ופרטי האורגן שאישר את העסקה.

לגבי דרישת גילוי זו, מוצע כי: (א) לאור העובדה שהדוחות הכספיים כוללים גילויים נרחבים אודות עסקאות עם בעלי שליטה, מוצע לכלול את כלל דרישות הגילוי במסגרת הדוחות הכספיים, וזאת מקום בו קיימת כפילות בין הגילוי הניתן בדוחות הכספיים לגילוי הניתן במסגרת יישום תקנה זו, ובהתאם להפנות מדוח הממשל התאגידי לגילוי הניתן במסגרת הביאורים בדוחות הכספיים; (ב) גילוי לגבי היבטים הקשורים להליכי אישור עסקאות עם בעלי שליטה, יינתנו במסגרת השאלון, כמפורט לעיל.

■ **הוראות בעניין אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי (iSox) (תקנה 99 לתקנות הדוחות)**

ביום 24 בדצמבר 2009 פורסם תיקון לתקנות ניירות ערך אשר אימץ את המלצות ועדת גושן בדבר הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית והצהרת המנהלים. תכלית התקנות היא שיפור איכות הדיווח הכספי והגילוי בתאגידים מדווחים וזאת באמצעות שיפור תשתית הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי בתאגיד והגברת מחויבות ההנהלה להשגת תכלית זו. לצורך כך, נקבעה בתקנות חובה על תאגידים מדווחים לצרף לדוחותיהם הצהרת מנהלים בדבר נכונות הדוחות והמידע הכלול בהם, וכן חובת דיווח בדוח נפרד של הדירקטוריון וההנהלה, בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי. כן נקבעה חובת צירוף חוות דעת של רואה החשבון המבקר בקשר עם אפקטיביות הבקרה הפנימית. כפועל יוצא מכך, נדרשת הנהלת התאגיד לקבוע בקרה פנימית על הדיווח הכספי והגילוי אשר

¹¹ בעניין זה יצוין כי הגילוי לגבי עסקה "זניחה" ומאפייניה (אישור עסקאות זניחות עם בעלי עניין) לפי תקנה 41(א)(6) לתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2009 ותקנה 64(3)(ד)(1) לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, יינתן במסגרת הביאורים לדוחות הכספיים של התאגיד.

נועדה לספק בטחון סביר בדבר נכונות ומהימנות הדיווח הכספי והגילוי בהתאם להוראות הדין.

בשים לב לעובדה כי דרישת הגילוי הנ"ל תיושמה באופן מלא רק החל מן הדוחות התקופתיים לשנת 2010, הרי שאין מקום בשלב זה לבחון ו/או לבצע כל שינוי בדרישת הגילוי הנ"ל, לרבות במסגרת השאלון.

▪ **פרטים על המבקר החיצוני (רו"ח) של התאגיד - תקנות 10(ב)(12) לתקנות הדוחות והתוספת השביעית לתקנות**

נוסח התקנה קובע כי יובאו פרטים בדבר פירוט השכר ושעות העבודה, שינויים בשכר הטרחה ובשעות העבודה, והחלפת מבקר. מוצע בשלב זה, להוסיף במסגרת השאלון, שאלות הנוגעות בין היתר, לעבודתו של המבקר, אי תלותו ושכר טרחתו בדגש על אופן הביקורת על ידי האורגנים השונים בתאגיד.

ח. טבלת סיכום לשינויים המוצעים בדרישות הגילוי הקיימות

מהות דרישת הגילוי	ההחלטה המוצעת
האם תקנון חברה ציבורית כולל הוראה בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים	דרישת הגילוי הקיימת תבוטל ותכליתה תיושם במסגרת שאלון ממשל תאגידי
פרטים על המבקר הפנימי של התאגידי	דרישת הגילוי הקיימת תבוטל ותכליתה תיושם במסגרת שאלון ממשל תאגידי (למעט פרטים אודות מבקר הפנים וזהות הממונה הארגוני – הפניה לדוח שוטף)
גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים	דרישת הגילוי הקיימת תבוטל ותכליתה תיושם במסגרת שאלון ממשל תאגידי
גילוי בדבר המספר המזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית	דרישת הגילוי הקיימת תבוטל ותכליתה תיושם במסגרת שאלון ממשל תאגידי
מדיניות התאגידי במתן תרומות	דרישת הגילוי הקיימת תבוטל
גילוי אודות הדירקטורים ונושאי המשרה הבכירה בתאגידי	הגילוי יינתן במסגרת דו"ח שוטף, המתעדכן מעת לעת וייכלל על דרך של הפנייה לדיווח המידי
מורשי החתימה של התאגידי	הגילוי יינתן במסגרת דו"ח שוטף, המתעדכן מעת לעת וייכלל על דרך של הפנייה לדיווח המידי
תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בתאגידי	דרישת הגילוי לא תשתנה בשלב זה - הגילוי יינתן בדוח ממשל תאגידי
פרטים על המבקר החיצוני (רו"ח) של התאגידי	דרישת הגילוי לא תשתנה בשלב זה
עסקאות בעלי שליטה	דרישת הגילוי לא תשתנה, אולם מקום בו קיימת כפילות בין הגילוי הניתן בדוחות הכספיים לגילוי הניתן במסגרת יישום תקנה זו - הגילוי יינתן על דרך של הפנייה לדוחות הכספיים